

**VIJFTAL NAGELATEN LEERREDENEN OVER
OPENBARING 2 vers 11 en 17**

**Door
Theodorus van der GROE**

**Eerste uitgave
J. Boden,
Zwijndrecht, 1842**

**STICHTING DE GIHONBRON
MIDDELBURG
2015**

INHOUD

Eerste leerrede:

Die overwint, zal van de tweeden dood niet beschadigd worden. Openbaring 2: 11

Tweede leerrede, idem

Derde leerrede over Openbaring 2: 17

Die overwint, Ik zal hem geven te eten van het Manna dat verborgen is.

Vierde leerrede, idem

Vijfde leerrede, idem

Naschrift

EERSTE LEERREDE OVER OPENBARINGEN 2: 11.

Die overwint, zal van de tweeden dood niet beschadigd worden.

Er wordt gezegd van onze Heere JEZUS CHRISTUS, *dat Hij den moede kracht geeft en dat Hij de sterkte vermenigvuldigt dien, die geen krachten heeft*, Jes. 40: 29; het wil zeggen: dat de Heere Jezus Zijn arme en zwakke gelovigen in al hun aardse strijd en benauwdheden bijzonder weet te ondersteunen en hen gedurig in hun harten inwendig weet te versterken met Zijn dierbare genade, zodat zij moed grijpen (steunende op Zijn troostrijke beloften) om alle moeilijkheden mannelijk onder de ogen te zien, daartegen dapper en standvastig met de wapenen des Geestes te strijden, en niet eerder te rusten, voordat zij die alle geheel overwinnen en ganselijk triomferen in Christus.

O, Gods arme kinderen zouden in dit werk niets kunnen doen, maar zij zouden op ieder ogenblik gans verslagen, moede en mat worden, indien de Heere Jezus hen niet gedurig door Zijn genadige beloften zo krachtig kwam helpen en ondersteunen. Want het is met hen, zoals er staat in Joh. 15: 5: "Zonder Mij kunt gij niets doen", en zoals Paulus van zichzelf zegt: "Ik vermag alle dingen door Christus, Die mij kracht geeft", Fig. 4: 13. Maar o, de liefde en getrouwheid van de Heere Jezus voor Zijn arme gelovigen is zo groot, dat Hij hun Zijn vertroosting nooit wil onthouden, wanneer zij die nodig hebben. Maar wanneer Hij weet, dat zij in enige benauwdheid, vrees of moeite verkeren wegens in- of uitwendige noden en verdrukkingen, dan komt Hij hun aanstonds bereidwillig te hulp en ontmoet hen met Zijn dierbare en troostrijke beloften; belovende hun alle goed te geven, indien zij zich maar getrouw jegens Hem blijven gedragen en mannelijk ten strijde trekken tegen alle zwaarigheden en vijanden, die hun in de weg der Godzaligheid ontmoeten.

Wij zagen daar een heerlijk voorbeeld van in die kostelijke beloften van Christus aan de gemeente van Eféze, welke wij voor enige tijd in enkele prediciën behandeld hebben: "Die overwint, Ik zal hem geven te eten van den boom des levens". En hier ontmoet ons in de tekst weer een ander zeer heerlijk exempel (= voorbeeld) van deze getrouw liefde van Christus. Hij belooft daar aan Zijn arme gelovigen van Smyrna hen aan te moedigen, te troosten en te versterken in de benauwdheden en zwaarigheden, waarin zij te dien tijde zich bevonden.

"Die overwint, zal van de tweede dood niet beschadigd worden".

Deze dierbare belofte van de Heere Jezus wensen wij, onder des Heeren zegen, tot ons nut heden een weinig nader te overwegen. Met de gelegenheid of het verband van de brief zelf zullen wij ons vanwege de zaakrijkheid der stof nu niet ophouden. 'n Ieder kan die thuis voor zichzelf nalezen. En ook zullen wij daarvan in de verklaring nog wel enige nadere opheldering geven.

Twee dingen vinden wij hier ter overweging:

1. De voorwaarde van Christus' belofte: *Die overwint.*
2. En dan de belofte zelf: *hij zal van de tweede dood niet beschadigd worden.*

1. De belofte wordt hier weer, zoals alle beloften in de zeven Brieven, gedaan aan "die overwint". Wij hebben tevoren al breed over dit "overwinnen" gehandeld, en gezien waarin dat in 't algemeen bestaat, en wat ertoe behoort: hoe ieder arme zondaar, die

deel aan de beloofde weldaden van de Heere Jezus zal hebben, allereerst door de kracht des Heiligen Geestes, in een ongeveinsd geloof, de satan, de zonde en de wereld moet overwinnen, door zijn hart van die alle los te maken en het geheel aan God in Christus, langs de weg, van het genadeverbond, over te geven, om alleen en voor eeuwig des Heeren te zijn en door vrije genade in Christus door Hem gezaligd te worden; hoe die aanvankelijke overwinningen van alle ware gelovigen, door de genade Gods, steeds verder worden voortgezet, en hoe zij dagelijks in Christus' kracht mannelijk te strijden hebben tegen hun doodsvijanden: de duivel, de wereld en hun eigen vlees, om die met de wapenen des Geestes hoe langer hoe meer te 'overwinnen' en zich van hun geweld en dienstbaarheid vrij te maken. En hoe zij door genade daarin standvastig en zonder ophouden hebben voort te gaan tot het einde huns levens toe, totdat zij een volkomen en eeuwige overwinning bekomen in Christus over al hun vijanden en met de Apostel zullen kunnen juichen: "Ik heb den goeden strijd gestreden, ik heb den loop geëindigd; voorts is mij weggelegd de kroon, welke de rechtvaardige Rechter in dien dag mij geven zal; en niet alleen mij, maar ook allen die Zijne verschijning liefgehad hebben."

Ziet, zodanige "overwinning" wordt hier in het algemeen door de Heere Jezus bedoeld in al de zeven beloften van de Openbaringen. Ja, deze geestelijke strijd en overwinning des geloofs is de voorwaarde, waaraan zonder onderscheid al de beloften Gods in het Evangelie worden vastgemaakt, zodat wij zonder deze er niet op moeten rekenen, de allermiste genade van God te zullen verkrijgen. De Heere belooft al Zijn goed alleen aan de "overwinnaar".

Maar wie door ongeloof in de macht des satans, der wereld en der zonde blijven liggen en zich daarin met genoeg ophouden, zonder ernstig te begeren door Christus uit die rampzalige slavernij verlost te worden, voor dezen is niet enige belofte van zaligheid in het ganse Woord Gods. Integendeel, voor hen zijn er niet dan verschrikkelijke vloeken en dreigementen van een eeuwige rampzaligheid en verdoemenis, die zeker over hen komen zal. Want "die den Zoon ongehoorzaam is, die zal het leven niet zien, maar de toom Gods blijft op hem", Joh. 3: 36: Och, dat wij allen, door de genade Gods, deze dingen eens recht op onze harten bonden!

Maar behalve die algemene overwinning, die in het algemeen de voorwaarde is, om zo te zeggen, waar al de beloften Gods, zonder onderscheid, aan vastgemaakt worden, heeft de Zaligmaker hier in de tekst ook nog een bijzondere "overwinning" op het oog van zekere bijzondere vijandige zonden en gebreken, die in de gemeente van Smyrna - aan welke deze Zendbrief het eerst geschreven is - in die tijd gevonden werden; waartegen de gelovigen nodig hadden door de Heere Jezus ernstig ten strijde opgewekt te worden, en die zij in de kracht des Heeren mannelijk moesten doorstaan en "overwinnen", ten einde deze heerlijke belofte der zaligheid te mogen beërven. Laten wij de zaken in de Brief zelf eens in het kort bezien.

1. De gelovigen in die gemeente hadden *te strijden met de vleselijke Joden*, die bittere vijanden waren van de Naam des Heeren Jezus, en van welke zij vele verdrukkingen en vervolgingen, om de waarheid des Evangelies te lijden hadden. Want het schijnt, dat die Joden te Smyrna veel macht en vermogen hadden bij de heidense overheid, en daarom de Christenen daar met allerlei kwellingen en harde verdrukkingen bezwaarden. Want zo zegt de Heere Jezus: "Ik weet uw werken en verdrukkingen".

Zij leden hier veel van die bittere en ongelovige vijanden van de Heere Jezus. Het ging met hen, zoals de Apostel zegt in 2 Timotheüs 3: 12: "Allen die Godzalig willen leven in Christus Jezus, die zullen vervolgd worden". Dit is zo te allen tijde de staat van 's Heeren volk geweest hier op de wereld - en dat is het nog! -: "zij moeten door

vele verdrukkingen ingaan in het Koninkrijk Gods", Hand. 14: 22. De Heere Jezus, de getrouw Zaligmaker, heeft het hun zeer klaar voorzegd, Joh. 16 33: "In de wereld zult gij verdrukking hebben; maar hebt goeden moed, Ik heb de wereld overwonnen".

Nu, zo moeten de gelovigen van Smyrna hier ook doen in de kracht van de Heere Jezus, zij moesten in al hun moeilijkheden en vervolgingen, die hun om der waarheid wil aangedaan werden van de ongelovige Joden en heidenen, "goeden moed hebben"; zij moesten Christus Naam en waarheid steeds trouw blijven belijden, en met stille lijdzaamheid dit zware kruis der verdrukking verdragen, en het alzo in het geloof "overwinnen".

2. Een ander drukkend kwaad, dat deze gelovige gemeente van Smyrna mede door de kracht des Heeren te bestrijden en te overwinnen had, was *tijdelijke armoede*, die onder hen bijzonder groot schijnt geweest te zijn, zodat de Heere Jezus daar ook met nadruk melding van maakt, als Hij hun ongelegenheden noemt, zeggende in vers 9: "Ik weet uw werken en verdrukking en armoede". Hetzij dat het hier veelal arme en geringe lieden waren naar de wereld, die de Heere Jezus door de dienst des Evangelies bekeerd had, met voorbijgaan van de rijken en aanzienlijken. (Want dat was zeer dikwijls 's Heeren handelwijze, dat Hij niet vele wijzen, niet vele machtigen, niet vele edelen, maar het dwaze, zwakke, onedele en verachte dezer wereld placht te verkiezen, volgens 1 Kor. 1: 26). Hetzij dat de gelovigen te Smyrna, door de vervolgingen en verdrukkingen van de vijanden des Evangelies, ook moesten lijden in hun aardse middelen van bestaan; dat deze hun alle mogelijke schade en nadeel berokkenden en hen door allerhande knevelarijen, van hun tijdelijk gewin en hun goederen beroofden; zoals des Heeren volk dat gewoonlijk heeft te ondergaan, wanneer zij zich in de macht en onder de, vervolging van de vijanden der waarheid bevinden.

Dit was dan alweer geen kleine zwaarigheid en tegenspoed voor deze arme gelovigen; zoals iedereen wel weet, die zelf ondervonden heeft, welk een zwaar kruis, lichamelijke "armoede" en gebrek hier op de wereld betekent, vooral als het ons aangedaan wordt door onrechtvaardig geweld en verdrukking der vijanden. Dit weet de duivel wel, en daarom ziet hij doorgaans, onder vele andere verdrukkingen, ook die zware last van lichamelijk gebrek en armoede 's Heeren volk op te leggen, om hen ongeduldig te maken en hen van hun geloof en Godzaligheid af te trekken. Hiertegen nu komt de Heere Jezus Zijn gelovigen waarschuwen en vertroosten, en vermaant hun deze aardse tegenspoed en deze "armoede" door Zijn genade en kracht geduldig te verdragen, daartegen mannelijk te strijden en die vijand ook met de wapenen des Geestes te "overwinnen", volgende daarin Zijn voorbeeld na, Die, daar Hij rijk was, om hunnentwil was arm geworden, opdat zij door Zijne armoede zouden rijk worden, 2 Kor. 8: 9.

3. Een derde verdrukking en zwaarigheid voor deze arme gelovigen was, dat zij om de Naam van de Heere Jezus ook *zeer grote smaad en laster van de vijanden des Evangelies* moesten uitstaan. Hiervan spreekt de Heiland in datzelfde 9e vers, zeggende dat Hij ook wist "de lastering dergenen die zeggen, dat ze Joden zijn en zijn het niet, maar zijn een synagoge des satans"

Het was bij de ongelovige Joden in die tijd gebruikelijk, de Christenen alom in de wereld grotelijks te bespotten, te smaden en te lasteren, en hen van allerlei vuile misdaden en leugens te beschuldigen, zoals zij ook onze Zaligmaker gedaan hadden.

Evenzo handelden deze goddeloze en ongelovige Joden hier in Smyrna - waar zij veel invloed schijnen gehad te hebben - nu met de arme Christenen. Zij deden hun alle

(mogelijke) smaad en verachting aan, zij braakten vele leugens en vuile lasteringen tegen hen uit, ten einde hen daardoor gehaat en stinkende te maken bij de heidenen en hun zo méér vervolging op de hals te (doen) halen. Want zij waren, om de Naam van de Heere Jezus, met een zeer bittere vijandschap en boosheid tegen hen ingenomen.

Het was nu dan ook voor deze vrome zielen een zwaar kruis, zo schade te lijden in hun goede naam, en in hun onschuld met allerhande bespottingen, smaad en lastering overladen te worden door hun boze vijanden. Nochtans moesten zij zich ook daarin troosten en dat alles met geduld en lijdzaamheid in de kracht des Heeren verdragen. Zij moesten ook deze tegenspoed door genade zoeken te "overwinnen", door al die smaad en laster edelmoedig te verachten, zich troostende met hun onschuld en met de wetenschap, dat de Heere Jezus deze lasteringen wist, ofschoon de mensen die niet wisten: Hij Die ook Zelf alle smaad en laster van Zijne vijanden met geduld had verdragen en Zijn gelovigen aldus getroost had, Matth. 5: 11 v.: "Zalig zijt gij, als u de mensen smaden en vervolgen en liegende alle kwaad tegen u spreken om Mijnentwil. Verblijdt en verheugt u; want uw loon is groot in de hemelen; want alzo hebben zij vervolgd de Profeten, die vóór u geweest zijn".

4. Maar dit was nog niet alles. De arme gelovigen van Smyrna hadden niet alleen te strijden met zoveel tegenwoordige bezwaren en tegenspoeden, maar er stonden hun zelfs nog andere, en nog grotere en zwaardere voor de deur. Daarom vermaant, waarschuwt en vertroost de Heere Jezus hen, vers 10, opdat zij daartegen mochten gewapend en op hun hoede zijn, zeggende: "*Ziet, de duivel zal enigen van ulieden in de gevangenis werpen, opdat gij verzocht wordt*; en gij zult een verdrukking hebben van tien dagen. Zijt getrouw tot den dood en Ik zal u geven de kroon des levens".

Deze harde verdrukkingen en vervolgingen zouden hun in dezelfde weg overkomen, als die ze nu reeds leden, namelijk door middel van de vijanden des Evangelies, de ongelovige Joden en heidenen, onder Gods soevereine toelating. Deze lieden waren des duivels werktuigen, en daarom: door middel van hen zou de duivel deze zware doch korte vervolging en benauwdheid over hen brengen. Want er staat: en hoezeer enigen van hen om de belijdenis der waarheid in de gevangenis zaten, ten einde hen door deze harde verdrukking te verzoeken en te beproeven, om hen, zo het mogelijk ware, van hun geloof af te trekken. Waaruit wij dus zien kunnen, hoe de duivel met zijn vervolging en geweld trapsgewijze voortgaat tegen Gods volk, en niet ophoudt, voordat hij hen in banden en gevangenissen geworpen, ja zelfs van het leven beroofd heeft; zoals hij dat met duizenden getrouw getuigen en belijders van de Heere Jezus gedaan heeft.

Tegen dit toekomstige kwaad en deze zware verdrukking hadden onze Smyrnase gelovigen wederom dapper en standvastig in de kracht des Heeren te strijden, om het - naast de andere bezwaren - almede te "overwinnen", door zich, wanneer het over hen komen zou, geenszins te laten aftrekken van de waarheid des Evangelies! Nee, liever alles lijden en uitstaan wat smartelijk voor vlees en bloed vallen kon, dan dat ze in het minste ontrouw zouden zijn aan Christus en aan Zijn aller-dierbaarste waarheid. Zij moesten hierin hetzelfde gevoelen als de heilige Paulus, toen hij zeide, Hand. 21: 13: "Want ik ben bereid niet alleen gebonden te worden, maar ook te sterven te Jeruzalem voor den Naam des Heeren Jezus". Ziet, zo moesten zij dan ook dit toekomstige kwaad, door 's Heeren genade en hulp, standvastig doorstaan en "overwinnen", zouden zij deze heerlijke belofte der zaligheid van Christus beerven, n.l. om "door de tweede dood niet beschadigd te worden".

Gedenkt uw groot voorrecht, geliefden! boven deze verdrukte gelovigen van Smyrna, dat God u nog zo genadig voor lichamelijk gebrek en armoede tot hiertoe bewaard

heeft. Laat dit u dan bewegen en aansporen tot dankbaarheid.

En nog hebben wij hier niet al de lasten en zwaarigheden genoemd, waarmee des Heeren volk te Smyrna te strijden had, en waarover zij, dank zij 's Heeren hulp en kracht, de "overwinning" te behalen hadden. Nee, behalve dit (alles) was er ook bij henzelf enig gebrek en vleselijke zwakheid in het lijden, hetgeen door hen dan ook in de kracht des Heeren moest overwonnen worden, zouden zij de tegenwoordige en toekomstige bezwaren gelukkig kunnen overwinnen.

5. Aan de ene kant was er bij hen enige ongelovigheid en een vreesachtigheid tegen het lijden. Dit kunnen wij afleiden uit de vermaning van de Heere Jezus aan het begin van vers 10: "Vreest geen der dingen die gij lijden zult". 's Heeren volk is van zichzelf een zeer zwak, ellendig en arm volk. Deze hun zwakheid openbaart zich voornamelijk in het lijden van kruis en verdrukking voor de Naam van de Heere Jezus! O, het is niet te zeggen, hoe traag en onwillig het vlees der gelovigen daartoe is, en hoezeer het voor het lijden bevreesd is en dat gaarne allerwegen zou zoeken te ontgaan! Het vergaat hun, zoals de Heere Jezus zegt in Matth. 26: 41: "De geest is wel gewillig, maar het vleet is zwak". Indien dan de Heere Zijn volk niet op een bijzondere wijze door Zijn Geest in het lijden ondersteunde en hun vrees en ongelovigheid wegnam, dan zouden zij gewis daaronder moeten bezwijken, zonder te geraken tot een mannelijke strijd en zekere "overwinning"

Nu, alzo was het ook gelegen met deze gelovigen van Smyrna. Want op grond van het feit, dat de Heere Jezus hen hier zó vermaant, dat zij n.l. niet vrezen zouden voor de dingen die zij lijden zouden, moet niemand denken, dat zulks door Hem tevergeefs geschiedt. Nee, dat veronderstelt, dat de Zaligmaker wist, dat deze arme, verdrukte gelovigen met kleinmoedigheid en vreesachtigheid onder het lijden bezet waren, en vooral dat zij zeer "vreesden" voor een nog groter kruis en lijden, dat hun nog wachtte. Daarom is Hij er nu op uit, om hen tegen die ongelovige "vreze", die voor hen zo schadelijk en gevaarlijk was, te sterken, zeggende: "Vreest geen der dingen die gij lijden zult". Zij moesten strijden door genade, om die kleinmoedigheid en "vreze" voor het lijden om de Naam van Christus, af te leggen en in Zijn kracht te "overwinnen". Zij moesten zich in het geloof in Hem alzo zoeken te sterken, dat zij gewillig en gewapend waren tegen alle lijden en verdrukking, en dat door middel van zulke ondersteuning, als het Christelijk geloof Gods kinderen in handen geeft.

6. Daarenboven was er nog een ander gebrek en een andere zwakheid in deze arme gelovigen, die voortvloeide uit het genoemde gebrek; dit kunnen wij afleiden uit 's Heilands vermaning aan het slot van vers 10: "Zijt getrouw tot de dood en Ik zal u geven de kroon des levens". Waartoe diende immers zulk een ernstige vermaning van de Zaligmaker, dan omdat Hij de zwakheid van deze Zijn gelovigen kende en wist, dat zij - gelijk zij gebrek hadden aan geestelijke moed - ook evenzo in zichzelf gebrek aan standvastigheid en "getrouwheid" hadden om voor Zijn Naam te lijden. Hij wist dat, als zij aan zichzelf overgelaten werden, zij om het lijden te ontgaan heel gemakkelijk zouden veinzen of hun geloof verzaken.

Nu, ook dit gebrek aan "getrouwheid" en standvastigheid wil de Heere Jezus, dat zij door genade zullen "overwinnen", door zichzelf gelovig in de kracht des Heiligen Geestes tot nog groter en zwaarder offers voor Christus voor te bereiden. Hij wil hun gemoed door Zijn genade daartegen versterken. En daaruit kunnen wij zien, dat, als er tijden van zwaar kruis en bange verdrukking voor Gods volk ophanden zijn, voor hen dan niets, noodzakelijker is dan ernstig te smeken aan de voeten van de Heere Jezus, om door Zijn genade alle vrees, kleinmoedigheid en onstandvastigheid in zich tegen te

gaan en te "overwinnen", en zichzelf tegen het lijden met geestelijke dapperheid en christelijke moed in de Heere te wapenen. Zo zullen zij, als het lijden daar is, door de kracht des Heiligen Geestes welgemoed zijn en daaronder staande kunnen blijven, en getrouw zijn tot de dood, "en Ik zal u geven de kroon des levens".

2. En dan de belofte zelf: ***hij zal van de tweede dood niet beschadigd worden.***

Zo hebben wij dan nu wat nader gezien, tegen welke vijanden de gelovige gemeente van Smyrna zoal te strijden had, die zij in de mogendheid des Heeren totaal moesten "overwinnen". O, de overwinning was hier de grote zaak, waar het alles op aan kwam. Die verwachtte de Heere Jezus van Zijn volk. Daartoe komt Hij hen zo ernstig vermanen en opwekken, en doet hun deze aller-heerlijkste belofte, indien zij door Zijn kracht zich wèl gedroegen in deze strijd en standvastig bleven in hun goede belijdenis en in getrouwheid aan Hem, en alzo alles doorstonden en overwonnen; *dan zouden zij "van de tweede dood niet beschadigd worden"*.

Welk een schoon en dierbaar goed dit is, wensen wij, als het de Heere zal behagen, in het vervolg nader te overwegen. Laten wij nu uit het behandelde nog eens nader enige nuttige lering trekken en er voor onszelf een goed gebruik van maken.

1. Wij zien hier in het geval van de Smyrnase gemeente de rechte staat van het volk Gods, de kerk van Christus hier op aarde; zij is daar een levende schilderij of afbeelding van. In de Roomse kerk leert de duivel de mensen, dat de uiterlijke voorspoed al mede behoort tot de kenmerken van de ware kerk. Maar hier zien wij gans het tegendeel in deze kerk van Smyrna. Bij haar was niets dan verdrukking, armoede, lastering, vreze en zwakheid. O, dit kuddeke van de Heere Jezus zag er naar buiten zeer ellendig en rampzalig uit. En toch was dit het eigen volk van de Heere Jezus, de schapen Zijner weide, die Hij grotelijks beminde en boven de wereld waardeerde.

En zo placht het vroeger altijd te gaan met de ware kerk van Christus hier op aarde. De duivel heeft zijn toorn en gramschap altijd aan haar geoefend, en Jezus volk altijd gejaagd en vervolgd als een veldhoen op de bergen. Van het begin der wereld af is kruis en lijden steeds het kenmerk geweest van het ware volk Gods. En o, wat is dat niet een aanbiddelijke en wonderlijke weg van de Heere! Wat blinkt daar niet een hemelse wijsheid in uit! Christus kerk hier op aarde zou overvloeien van geveinsden en vleselijke mensen, en zou al gauw totaal bedorven en besmet met allerlei gruwelen en goddeloosheid zijn, zodat ze op de bruid Gods en de vrouw des Lams niet meer gelijken zou, indien de Heere haar niet gedurig reinigde langs wegen van allerlei verdrukkingen, kruis en tegenspoed.

O, de verdrukkingen en het lijden om Christus Naam zijn als de bezems, om de kerk van de geveinsden en van alle onheiligen schoon te veegen. Dan trekken de geveinsden af, als Christus deze zuivering met Zijn kerk begint, want ze houden niet van verdrukking, armoede, lasteringen, gevangenschappen, vreze en zwakheid. Daar hebben ze een grote afschrik van, en ze beminnen aardse voorspoed, vleselijk gemak, rijkdom, eer en achting der mensen; en dit zijn de stroppen, waar de duivel hun zielen aan verhangt, en de strikken waarin hij hen gevangen houdt. O, wat is het dan niet een goede weg van de Heere Jezus, dat Hij Zijn gelovigen voor deze strikken des satans bewaart, en hen alzo tuchtigt door kruis en lijden, om hen te behouden! O, dit zijn de grootste blijken van Zijn tedere liefde en barmhartigheid voor Zijn volk, zoals er staat, 1 Kor. 11: 32: "Maar als wij geoordeeld worden, zo worden wij van den Heere getuchtigd, opdat wij met de wereld niet zouden veroordeeld worden".

2. Laat ons hier ook opmerken, geliefden! welk een wonderlijk soort "overwinning" het is, die de Godzaligen door Gods genade behalen in hun geestelijke strijd hier op aarde. Ze "overwinnen", als ze zijn in vele en zware verdrukkingen, in armoede, in lasteringen en smaadheden, in banden en gevangenissen, in vreze en zwakheid, en als ze dat alles door de hulp des Heeren met ootmoedig geduld en lijdzaamheid tot het einde toe standvastig verdragen.

O, hoe vreemd acht de wereld zulk een "overwinning"! Hoe verre zijn ze er met hun hart van verwijderd, om in zulk een aller-ellendigste, droevige en verachte staat naar de wereld, eer en heerlijkheid te stellen. Nochtans bestaat daarin de heerlijkheid en de "overwinning" van Gods volk, dat alle aardse tegenspoed, vervolgingen, armoede, schande, smaad en laster, ja banden en gevangenissen geduldig om de Naam des Heeren Jezus mag lijden en verdragen; dan heersen ze als geestelijke koningen, als ze met Christus hier op aarde mogen lijden en van de wereld vertrapt en vertreden worden. Hoe meer kruis en lijden, hoe meer vervolging, hoe meer armoede, smaad en laster om de Naam van de Heere Jezus, hoe meer koninklijke heerlijkheid, zegepraal en "overwinning" hun bereid wordt.

Daarom roept de apostel Paulus in 2 Kor. 4: 17 uit: "Want onze lichte verdrukking, die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid"; en Johannes schreef daarom aldus aan de gelovigen, Openb. 1: 9, dat hij ook hun broeder en medegenoot was "in de verdrukking en in het Koninkrijk en in de lijdzaamheid van Jezus Christus". Hij stelt het koninkrijk in het midden tussen verdrukking en tussen de lijdzaamheid van Jezus Christus, om ons te leren, dat Gods volk dan het Koninkrijk Gods geniet en ze als geestelijke koningen heersen en "overwinnen", als ze staan midden in de "verdrukking" en in de lijdzaamheid van Jezus Christus.

Verdrukt te worden en lijdzaam te zijn door de kracht des Heiligen Geestes, dat is der gelovigen koninklijke overwinning; dan heersen ze reeds met Christus hier op aarde en zitten met Hem in Zijn troon. Want Hij genoot juist Zijn overwinning, toen Hij op de schandelijkste en smartelijkste wijze aan het kruis hing! Daar heeft Hij de overheden en de machten uitgetogen en die "in het openbaar ten toon gesteld, en heeft door hetzelfde over hen getriomfeerd", Kol. 2: 15. O, wat zijn dit vreemde lessen voor de blinde wereld, die steeds om een geheel andere heerlijkheid en "overwinning" arbeidt dan om een zodanige.

3. Eindelijk, laat ons hier ook acht geven op de getrouw zorg en tedere ontferming, welke de Heere Jezus draagt voor de arme gelovigen, wanneer ze midden in verdrukking, kruis en lijden zijn om Zijntwil, en als ze vol vreze, kleinmoedigheid en zwakheid zijn. O, dan komt Hij hen opwekken en ondersteunen met Zijn hemelse vertroosting. Dan roept Hij hun van de hemel toe, door middel van Zijn Woord: "Ik weet uw werken, uw "verdrukking" en "armoede" en "lasteringen", die gij lijdt om Mijns Naams wil, Ik neem daar nauwkeurig acht op. Ik weet ook "uw werken", wat gij doet en hoe gij u daaronder gedraagt; Mijn oog ziet dat alles. Ik weet ook, welke verdrukkingen gij nog na dezen te wachten hebt en wat de duivel tegen u in de zin heeft en welk vermogen hij over u zal hebben en hoe wreed hij u zal behandelen; daarom kom Ik u daartegen waarschuwen en vermanen.

Ik weet ook uw "vreze" en "zwakheid", en hoe gij van uzelf tot het lijden niet bekwaam zijt. Daarom, zijt toch om dit alles niet verlegen of ongerust, en vreest niet voor het lijden dat aanstaande is; want Ik zal u daarin krachtig helpen en bijstaan, indien gij Mij, uw Koning en Meester, getrouw wilt zijn en standvastig Mijn Naam wilt belijden voor de mensen, en mannelijk wilt strijden in Mijn kracht, totdat gij een

volkomen "overwinning" zult behalen. Dan zal Ik u voor eeuwig zeer heerlijk belonen. De "tweede dood", die zo verschrikkelijk is voor alle goddelozen, zal u dan niet beschadigen, maar Ik zal er u voor eeuwig van bevrijden".

O, wie zou het niet durven wagen, met zulk een machtig en goedertieren veldheer als de Heere Jezus, mannelijk ten strijde te trekken tegen alle vijanden en een zekere "overwinning" over hen te behalen.

Zie, zo spreekt de Heere Jezus Zijn geestelijke soldaten moed in; zo versterkt Hij hun harten en begiftigt hen met dapperheid, zodat ze moedig worden als jonge leeuwen en tegen de duivel en al zijn engelen een kamp durven wagen; en nooit mislukt het hun, als ze het aldus in Jezus kracht ondernemen en uitvoeren.

Toepassing

Wanneer wij nu deze zaken eens wat nader op onszelf gaan toepassen, och, wat vinden wij dan niet aanstonds een grote menigte mensen, die mede voor goede Christenen en voor getrouw en oprechte belijders van des Heeren Jezus Naam willen gehouden worden, maar die nochtans de minste verdrukking, het minste kruis of lijden om Zijns Naams wil niet begeren te ondergaan.

1. Ze dragen er wel zorg voor, dat hun om hun vrijmoedige belijdenis en Godzaligheid geen leed van de satan of van de zondige wereld wedervaart. O, de Heere Jezus zou tot deze mensen niet kunnen zeggen, zoals hier tot de gelovigen van Smyrna: "Ik weet uw werken en verdrukkingen". Want ze zijn er geheel op uit om maar een gerust en makkelijk leven in deze wereld te leiden en van iedereen bemind en geëerd te zijn, en voor de rest bekommeren ze zich in het minste niet om Christus Naam, zaak of eer, en hoe het daarmee gaat in de wereld.
2. Och, hoe weinigen worden er gevonden onder ons, die gaarne om des Heeren Jezus wil armoede en gebrek naar de wereld zouden willen lijden; die liever alle schade en nadeel in hun tijdelijk bestaan willen dragen en zich dat blijmoedig getroosten, dan, dat ze ontrouw zouden bevonden worden aan de Heere Jezus, aan Zijne heilige waarheid of aan het geslacht van Zijn kinderen.
3. Hoe weinigen, die enige smaad, laster of bespotting voor Christus willen uitstaan van de mensen in de wereld; die daarvoor zo bang en bevreesd zijn, dat ze veel liever de Heere Jezus en hun plicht en geweten willen verzaken, als het erop aan komt, dan van de mensen gehaat, bespot en gelasterd te worden. O, wat zou het dan wezen, als hun om de Naam van de Heere Jezus eens banden en gevangenschappen bereid werden! Gewis, dan zouden zulke mensen terstond een akkoord met de duivel maken ten koste van hun geloof en hun eeuwige zaligheid. Want hoe zouden toch zulke lieden in ketenen en gevangenschappen kunnen zitten om de Naam des Heeren Jezus, ze die zo bang zijn voor een zuur gezicht of een dreigement van mensen!
4. Nog zijn er anderen, die voorgeven dat ze het met de Godzaligen houden, tegen de grote wereld. Maar o, dat duurt zo lang als de wereld hen stil en ongemoeid laat. Maar zodra de wereld tegen hen komt opstaan en men begint te zien dat er op die weg niet dan schade en tegenspoed, haat en vijandschap, laster en bespotting, van de wereld te wachten is, beginnen die arme zielen terstond in te krimpen; de weg naar de hemel begint hun dan te nauw te worden; men ziet ze dan allengskens weer teruggaan en de vriendschap met de wereld vernieuwen, die ze vroeger schenen te willen afbreken. Zo bang waren ze voor het kruis van de Heere Jezus, voor "verdrukking, armoede" en laster.

Och! wat zijn dat rampzalige zielen. Wat zijn ze verre van die "overwinning", waartoe

de Heere Jezus hier Zijn gelovigen zo ernstig komt opwekken en vermanen. Hoe geven ze zichzelf als overwonnen slaven over aan de satan en de wereld, en laten zich van deze ganselijk leiden en overheersen. O, zo zullen al deze geveinsde belijders en naamchristenen ook gewisselijk geen deel hebben aan deze dierbare belofte van de Heere Jezus, want die is alleen voor hem, die "overwint"; die om Christus Naam "verdrukking, armoede", laster, banden en gevangenis, ja alle kruis en lijden gewillig ondergaat en daarin standvastig blijft volharden tot het einde toe.

Ziet, deze zullen van de tweede dood niet beschadigd worden, maar de Heere Jezus zal hun geven de kroon des levens, des eeuwigen levens, aan het einde van hun geestelijke strijd.

Maar al die anderen, die niet hebben willen lijden voor de Heere Jezus hier op aarde, o die zullen eeuwig moeten lijden na dit leven. "De tweede dood", de eeuwige verdoemenis is voor hen bereid; ze zullen dat rampzalig verderf geenszins kunnen ontvlieden. Och, of het de Heere naar Zijn grondeloze barmhartigheid nog eens op sommiger hart wilde drukken, dat ze het verschrikkelijk verderf, dat hun te wachten staat, als trouweloze verlaters en verzakers van de Heere Jezus, nog eens levendig voor ogen mochten krijgen, opdat ze zich door Gods genade nog haastig mochten bekeren.

Wat u betreft, bekommerde en verlegen zielen, die enig werk met uzelf gekregen hebt en met de anderen niet meer kunt leven in zon geruste zorgeloosheid:

1. O, ziet hier wat er op de weg naar de Hemel te wachten is; daar zult gij vinden "verdrukking, armoede, laster" en vervolging van de wereld en velerlei kruis en tegenspoed. Gij zijt er immers zelf, voor zover ge nu reeds staat, al beginselen van gewaar geworden. Want het kan niet anders wezen of, zo ras ge maar enige beweging maakt om bekeerd te worden, vangt de boze en geveinsde wereld aanstonds aan met u te haten, te vervolgen, te lasteren, te bespotten en u schade en nadeel toe te brengen.
2. Maar o, laat u door deze haat en tegenspoed der wereld toch niet afschrikken, (om) met alle ernst naar de bekering te zoeken; bedenkt toch wel bij uzelf, dat óf God óf de wereld uw vijand zijn moet. Het is eeuwig onmogelijk om met deze beide tegelijk in vriendschap te staan. Ja, bedenkt, dat gij tot één van beide moet besluiten: óf hier het kruis van de Heere Jezus en alle schade, laster en vervolging van de wereld lijden óf namaals te vallen in de "tweede dood" en van die beschadigd te worden.
3. Och, verkiest dan toch het zalige kruis van de Heere Jezus, dat u van het eeuwige kruis der helle zal verlossen. Arbeidt om Christus tot uw deel te hebben en om uw harten geheel van de wereld en de zonde los te maken. O, laten u de mensen haten, bespotten, lasteren; laten ze doen wat ze willen. O geliefden! zoekt gij dit alles met de Heere Jezus te overwinnen, zoekt Christus maar, al moet gij Hem kopen voor de prijs van verdrukking, van armoede, van lastering. O, geen nood, dan hebt ge Hem nog zeer goedkoop; dan bent u gelijk aan Mozes; en och, of zijn voorbeeld u veel op het hart mocht wegen. Van hem staat er in Hebr. 11: 25, v., dat hij liever verkoos "met het volk Gods kwalijk behandeld te worden dan voor een tijd de genieting der zonde te hebben, achtende de versmaadheid van Christus meerder rijkdom te zijn dan de schatten in Egypte; want hij zag op de vergelding des loons." Geliefden! doet gijlieden door Gods genade nog dezelfde keuze; het zal u in der eeuwigheid niet berouwen.

En gij, kinderen van God! zoekt door de genade, die in u is en die gij bij de Heere Jezus vinden moogt, toch steeds een goed gebruik te maken van het woord, dat gij heden gehoord hebt; legt het toch weg in uw hart, en laat het u in de aardse strijd altijd zijn tot opwekking, tot versterking, tot vertroosting. Onze God en Vader richte steeds Zijn weg over ons ten goede in Zijn Zoon Jezus Christus.

AMEN.

Gepredikt te Kralingen, de 19^e mei 1743.

TWEEDE LEERREDE OVER OPENBARINGEN 2: 11.

"Die overwint zal van de tweede dood niet beschadigd worden".

Het is een zeer schoon en heerlijk getuigenis, dat de apostel Paulus van de Godzaligheid geeft, 1 Tim. 4: 8, n.l. dat ze "de belofte heeft des tegenwoordigen en des toekomstigen levens". De Godzaligheid is eigenlijk niet anders dan de waarachtige vreze Gods, die in onze zielen gewerkt wordt door des Heeren Geest, door middel van het oprecht geloof in de Heere Jezus, waardoor wij alle zonden haten en vlieden van ganser harte, en die door Gods genade hoe langer hoe meer zoeken te bestrijden en te overwinnen, en ons gemoed daarheen uitstrekken om de Heere gelovig te dienen en te vrezen, en in al Zijn rechten en inzettingen te wandelen.

Zie, dit is de "Godzaligheid". Een ieder die daar, door Gods genade in Christus, met zijn hart en met de praktijk staat, die is een oprecht Godzalig mens; die is reeds begonnen de zonde, de wereld en de satan te overwinnen in en door de Heere Jezus, Die hem kracht geeft; en zo iemand zal niet eer kunnen rusten, voordat hij geheel en al Godzalig is geworden in Christus, en een volkomen overwinning over de satan en de zonde behaald heeft.

En o, wat is deze Godzaligheid nu niet een aller-dierbaarste schat! Al ware ook iemand de aller-ellendigste en armste mens in de wereld: o, de "Godzaligheid" alléén, zo hij die heeft, is rijkdom genoeg. Hij is daarmee voor tijd en eeuwigheid hoogst gelukkig; want de Godzaligheid heeft "de belofte des tegenwoordigen en des toekomstigen levens", dat wil zeggen, dat een Godzalig mens ganselijk ligt onder de genadige belofte Gods, dat de Heere hem niet alleen in dit tegenwoordige leven van alle goeds naar ziel en lichaam, als een getrouw vader zijn geliefd kind, zal verzorgen, maar inzonderheid, dat de Heere hem uit genade ook zekerlijk wil schenken de eeuwige zaligheid in het toekomstige leven.

O, er is niets zo zeker, dan dat een oprecht en Godzalig mens bij zijn sterven overgebracht zal worden in het eeuwige leven in de Hemel, hetwelk Christus voor hem verworven en verdiend heeft; en dat, hoe schrikkelijk ook de eeuwige dood en de verdoemenis zijn, en hoe gewis die ook zullen komen over alle goddelozen..., de Godzaligen nochtans daarvan voor eeuwig zullen bevrijd zijn. Ze mogen door zwakheid en bezwijking des geloofs somtijds zeer voor de hel en het eeuwige verderf vrezen, maar o, er is voor hen in het minst geen nood. Ze hebben reeds door genade in Christus hel en dood overwonnen, en mogen hier in het geloof met Paulus zeggen: "Dood, waar is uw prikkel? Hel, waar is uw overwinning?" En van deze gewisse en eeuwige bevrijding van hel en dood komt de Heere Jezus hier in de tekst Zijn gelovig volk nu zeer troostrijk te verzekeren, als Hij tot hen zegt: *"Die overwint zal van de tweede dood niet beschadigd worden."*

Alsof Hij zeide: Indien gij, o Mijn volk! aan Mij, uw Heiland, getrouw wilt zijn, en alles standvastig en geduldig wilt verdragen, wat Ik in Mijn voorzienigheid over u ter beproeving brengen zal, en indien gij door Mijn kracht steeds ernstig tegen alle zonde en zwakheid, die Mij mishaaft, wilt strijd voeren en u geheel tegen de satan en de wereld wilt aankanten, totdat gij eens een volkomen overwinning over die alle zult behalen, dan beloof Ik u, dat uw staat na dit leven onuitsprekelijk zalig en heerlijk zal zijn. En dat, al werd ge ook gedood naar het lichaam om Mijns Naams wil, gij nochtans van de "tweede" en eeuwige dood geenszins zult beschadigd worden, maar dat ge zekerlijk, als einde van uw strijd, uit genade het eeuwige leven van Mij ontvangen zult. Maakt daar altijd vast staat op, en vertroost en versterkt u daarmee in al uw strijd en lijden.

Gij weet, hoe wij in onze vorige predicatie over deze tekst reeds het voorwerp van deze belofte des Heeren Jezus hebben overwogen, n.l. dien die "overwint". Hoe de Heiland daardoor eerst in het algemeen verstaat de ganse strijd en de overwinning des geloofs, bij aanvang en voortgang en bij volkomenheid, tegen en over de satan, de wereld en de zonde, zoals dat door de genade des Heiligen Geestes plaats heeft bij alle ware gelovigen; daarna hoe hij deze "overwinning" meer in het bijzonder verstaat ten opzichte van Zijn gelovige gemeente van Smyrna, welke in deze tijd zeer veel te strijden had:

1. Met tegenwoordige bezwaren van "verdrukking", die hun aangedaan werden van de ongelovige Joden, van "armoede" en van allerlei "lastering";
2. Met een toekomstige nog zwaardere "verdrukking", welke de satan tegen hen bereidde en die hen om de Naam des Heeren Jezus zou overkomen;
3. En eindelijk met "vreze" en kleinmoedigheid tegen het lijden, en met gebrek aan "getrouwheid" en standvastigheid, welke uit zwakheid des geloofs in hen waren, en die hen lichtelijk onder het lijden konden doen bezwijken, indien ze zich door genade daartegen niet lieten versterken.

Hoe nu de Heere Jezus wil, dat Zijn gelovige gemeente te Smyrna zich in Zijn kracht met ernst (erop) zou toeleggen, om tegen al die zwaarigheden en tegen die zwakheden in zichzelf dapper te strijden en die door Zijn genade gelukkig te "overwinnen"; dit alles is door ons vroeger omstandig en breed behandeld.

Nu gaan we over, om met 's Heeren zegen de inhoud van 's Heilands belofte zelf wat nader te overwegen, waarmee Hij Zijn gelovig volk tot strijd en "overwinning" ernstig opwekt en vermaant. Hij belooft hun een zeer grote en onbegrijpelijke gelukzaligheid, die tot in alle eeuwigheid duren zou, door in zeer korte en weinige woorden te zeggen:

"Die overwint zal van de tweede dood niet beschadigd worden".

Wij horen hier dan onze Zaligmaker gewagen:

A. "Van de tweede dood."

B. Daaromtrent doet Hij Zijn gelovig volk, wanneer ze zouden "overwinnen", deze belofte, dat ze van dat grote en verschrikkelijke kwaad "niet beschadigd zouden worden".

A. Het kwaad dan, waartegen de Heere hier Zijn strijdend en overwinnend volk een gewisse bevrijding belooft, wordt hier door Hem "de tweede dood" genoemd. Deze benaming "de tweede dood" vinden wij nergens in de geschriften van het Oude, en zelfs ook niet in het Nieuw Testament, buiten dit boek der Openbaringen. Naar het schijnt is die benaming eerst in de Joodse kerk opgekomen na de Babylonische gevangenschap, zoals ze dan ook in de Chaldeeuwse vertalingen van het Oude Testament, die omstreeks die tijd gemaakt zijn, meermalen voorkomt. Neemt eens de plaats van Mozes, Deut. 33: 6, "dat Ruben leve en niet sterve"; daar verklaart de Chaldeeuwse uitbreider die tekst aldus: "hij sterve de tweede dood niet, die de goddelozen in de toekomstige wereld sterven zullen"; en zo vinden we dat op vele plaatsen.

Wat nu de zaak zelf betreft, wij vinden in dit boek der Openbaringen, hfdst. 21: 8 "de tweede dood" door 's Heeren Geest Zelf verklaard, dat hij anders niet is dan "de poel die daar brandt van vuur en sulfer", dat is die aller-verschrikkelijkste en rampzaligste staat der goddelozen en verdoemden voor eeuwig in de hel, waarin ze zullen geworpen worden, als in een grondeloze en eeuwig brandende poel. IJselijker en

verschrikkelijker kan er wel niet bedacht worden vanwege al die ondraaglijke kwellingen van ziel en lichaam, waarin ze allen voor eeuwig zullen verzonken liggen en verteerd worden zonder enige hoop op verlossing en verlichting. O geliefden! gave de ontfermende God ons allen die genade, dat wij eens recht deze dingen mochten inzien; want de duivel doet uit alle macht zijn best, om de vreselijkheid van de hel steeds maar voor ons te verbergen, opdat wij niet te eniger tijd door deze schrik des Heeren uit onze diepe zorgeloosheid zouden ontwaken en ons van onze zondige wegen zouden bekeren.

Des Heeren Geest stelt ons hier het schrikkelijk verderf en de eeuwige verdoemenis der goddelozen in de hel voor, onder de benaming van "de tweede dood". In tweeërlei opzicht wordt die aller-verschrikkelijkste en rampzaligste staat alzo genoemd:

1. Om hem te onderscheiden van de tijdelijke dood des lichaams, welke de "eerste dood" is; die de goddelozen en ongelovigen moeten sterven, eer ze in de "tweede dood" kunnen komen. Zoals die eerste of tijdelijke dood voor de vromen en Godzaligen een opening of een doorgang is tot het eeuwige leven, zo is hij voor de ongelovigen en goddelozen een doorgang tot "de tweede" of de eeuwige dood, zoals die daar voor hen aanstonds volgt op "de eerste dood". Zodra blazen ze de adem huns levens niet uit, zodra scheiden hun zielen en lichamen door de tijdelijke dood niet van elkaar, of aanstonds storten ze in die rampzalige "tweede dood", in die poel die brandt van vuur en sulfuur. En zo gaan ze dan over, en vallen van de ene dood in de andere, waaruit ze in der eeuwigheid niet weer verlost worden.

2. Doch aan de andere kant wordt hier de eeuwige helse verdoemenis ook "de tweede dood" genoemd, om die te onderscheiden van de "eerste dood", waarin alle mensen van nature door de zonden gans verzonken liggen, zijnde ten enenmale vervreemd en gescheiden van God en Zijn zalige gemeenschap.

In deze rampzalige eerste dood liggen alle Adamskinderen, zodra ze in de wereld komen. Ze missen allen God en Zijn zalig beeld en Geest, en zijn dus geestelijk geheel en al dood door de misdaden en de zonden, Ef. 2: 1.

Uit deze "eerste" of geestelijke "dood" der zonde komt nu de Heere al Zijn uitverkorenen in de tijd der minne door Zijn genade te verlossen, als Hij hun Zijn Heilige Geest schenkt en daardoor het geloof werkt in hun harten, hen alzo verenigende met de Heere Jezus, Die de weg, de waarheid en "het leven" is, Joh. 14: 6. Dezulken gaan door het geloof in de Heere Jezus uit de dood over in het leven, Joh. 5: 34. Ze staan mét Christus uit de dood der zonde op en gaan over in een nieuw leven van geloof en ware heiligheid, en dus worden ze door de zalige opstanding des geloofs en des Heiligen Geestes met Christus voor eeuwig van de "tweede dood" bevrijd, zoals er staat, Openb. 20: 6: "Zalig en heilig is hij, die deel heeft in de eerste opstanding; over deze heeft de tweede dood geen macht".

Maar totaal anders staat het met alle ongelovige zondaars en goddeloze mensen, die tot het einde toe onboetvaardig in hun zonden leven: dezen blijven onveranderlijk in die "eerste" geestelijke "dood" liggen, omdat ze Christus, Die de opstanding en het leven is, door ongeloof en halsstarrigheid verwerpen en versmaden, en de banden der zonden en des satans niet willen verbreken, wat ook de Heere door de dienst van Zijn heilig Woord aan hen heeft laten doen tot hun bekering. Zulke rampzalige mensen, die hier op aarde het leven met Christus gekend noch begeerd, maar de dood liever gehad hebben dan het leven, komen, zodra ze van de wereld scheiden, door Gods rechtvaardig oordeel uit de "eerste dood" der zonden in de schrikkelijke "tweede dood" der eeuwige verdoemenis.

En zo zien wij dan nu, waarom die rampzalige staat der eeuwige helse verdoemenis hier alzo de "tweede dood" genoemd wordt. Omdat hij namelijk volgt op een "eerste" tijdelijke en op een "eerste" geestelijke dood, zijnde het zo in alle opzichten niets dan dood en verderf, hetwelk de goddelozen overkomt, hier en hiernamaals, zonder dat ze ooit iets van het waarachtige leven gekend of genoten hebben. Ze zijn al terstond dood en gestorven, zodra ze op de wereld komen; ze blijven dood, zo lang ze op de wereld verkeren. Hun einde is de tijdelijke dood! En daarop volgt aanstonds de "tweede" en eeuwige "dood", die nog de verschrikkelijkste van alle is. En zo blijkt dan, hoe waarlijk de bezoldiging der zonde de dood is, Rom. 6: 23, en hoe de zonde, voleindigd zijnde, de dood baart, Jak. 1: 15.

Maar om nu nog iets naders van deze "tweede dood" te zeggen, zo moeten wij weten, dat de rampzalige staat der ongelovigen en goddelozen na dit leven, doorgaans in de Heilige Schrift een dood genoemd wordt, omdat hij zal bestaan in een volstreckte en eeuwige scheiding van God en Zijn zalige gemeenschap. Bij God alleen is de fontein des levens, Ps. 36: 10. Hem in de Geest door Christus te kennen, te genieten, te dienen en op het nauwst met Hem verenigd te zijn, o dat is het waarachtige en eeuwige leven te genieten, dat is het leven van alle heerlijkheid, blijdschap en zaligheid; maar die God des levens hu ganselijk te missen en voor eeuwig van Hem vervreemd en buiten Zijne aller-zaligste gemeenschap gesloten te zijn, o dat is de waarachtige en eeuwige dood. Dan sterft de zondaar voor eeuwig, als hij voor eeuwig van God gescheiden wordt, als God in Zijn rechtvaardig oordeel tot hem zegt: "Gaat weg van Mij, gij vervloekte, in het eeuwige vuur". Och, wisten de arme blinde zondaars toch eens, wat dat te zeggen is, beving zou hun zorgeloze zielen aangrijpen.

Weliswaar missen ze hier in de eerste dood God ook wel en zijn ze gans gescheiden en vervreemd van Hem, ze zijn vervreemd van het leven Gods door de onwetendheid die in hen is, vanwege de hardigheid hunner harten, Ef. 4: 18, maar ze gevoelen nu deze hun rampzaligheid niet, noch de jammerlijke dood waarin ze liggen, omdat ze gans blind en verduisterd in hun verstand zijn en omdat hun harten zich nu gans en al bezighouden met allerlei aardse vermaken en vleselijke bedrijven van deze ijdele wereld, in welke strik de duivel hun zielen gevangen houdt; daardoor stillen en verdoven ze hun ontwaakte consciëntie, zodat ze de beet van die knagende worm niet gevoelen, maar o! het zal wat te zeggen zijn, als hun dat alles met de lichamelijke dood op eenmaal voor eeuwig zal begeven en ontvallen, als de tweede dood hun plotseling zal overvallen, en als er voor hen niets anders zal overblijven dan een beledigd en rechtvaardig God, Die hen met Zijn verschrikkelijke toom en Zijn wrake drukt, en het afgrijpselijke gezelschap der verdoemde geesten en van al de duivelen, die zich met hen in diezelfde rampzaligheid voor eeuwig bevinden.

O, wat zal die eeuwige scheiding van God, die "tweede dood", niet een vereniging zijn van aller-verschrikkelijkste en ijselijkste ellende, die eeuwig zonder einde duren zal en die door niemand recht begrepen of beschreven kan worden.

1. Het verstand der rampzaligen in de hel zal, wegens deze dood en de volstreckte scheiding van God, dan voor eeuwig met de allerverschrikkelijkste duisterheid en blindheid geslagen zijn. O, geen straaltje licht van Gods dierbare genade en heerlijkheid zal er ooit in hun hart schijnen. Hun natuurlijke kennis van God zal het niet anders dan verschrikkelijke vreze en onuitsprekelijke benauwdheid aanbrenge. Want denken ze aan God., Hij zal hun niet anders dan verschrikkelijk en als een gans grimmig en vertoornd God voorkomen, als een ijselijk verterend vuur en als een eeuwige gloed, die hun gans ondragelijk zal vallen. O, ze zullen dan zeer levendig

zien, hoezeer ze Zijn genade en barmhartigheid hier in dit leven hebben versmaad en veracht, en hoe ze nu in alle eeuwigheid niet één druppel gunst, maar enkel schrikkelijke toom en wraak van Hem te wachten hebben. Dit zal hen zonder ophouden in ijselijke vervloeking en wanhoop tegen God doen uitbarsten en When hun tongen van pijn en benauwdheid doen kauwen, onder het ondraaglijke gewicht van Zijn verschrikkelijke toom.

2. Wat hun wil betreft, daarop zal deze "tweede dood" niet minder verschrikkelijk voor eeuwig geweld uitoefenen, omdat die wil voor eeuwig van God - de fontein van alle troost, alle verkwikking, blijdschap en zaligheid - gescheiden zal zijn, en ze ook niet het minste genot van iets anders, zoals hier op de wereld, zullen hebben, en die wil nochtans zonder ophouden met een aller-vurigst verlangen naar troost en verkwikking zal aangedaan zijn, uit kracht van hun ingeschapen aard en natuur; zo zal hieruit bij die rampzaligen ontstaan een zodanig ijselijk, verschrikkelijk, onophoudelijk en versmachtend zielsgebrek, als van ons met gedachten niet begrepen of met woorden ooit uitgedrukt kan worden. Hun zielen zullen zijn een vergaderplaats van de aller-geweldigste en onrustigste driften en bewegingen, van onuitsprekelijk berouw en droefheid, schrik en vrees, nijd en toom, wraak en gramschap, en van de aller-uiteerste wanhoop, die alle tegelijk met een schrikkelijk geweld op hen zullen aanvallen en hen zonder ophouden, als op de vreselijkste pijnbank zullen uitrekken, verteren en verslinden. O, of wij ons maar eens enig denkbeeld van deze schrikkelijke rampzaligheid konden maken, wij zouden ervan overtuigd zijn, dat alle ellenden, benauwdheden en droefenissen der wereld, al duurden ze duizend en meer jaren, niet te vergelijken zijn bij één uurtje van dit helse lijden des "tweeden doods".

3. Wat betreft der goddelozen lichamen, o! die zullen in deze tweede dood ook de allergevoeligste en verschrikkelijkste smarten voor eeuwig moeten ondergaan, wanneer alle leden en zinnen (= zintuigen) die hier op aarde steeds in de dienst der zonde gebruikt zijn, door de rechtvaardige wraak en de toom Gods, ook hun eigene en bijzondere straffen zullen dragen, die zo smartelijk en schrikkelijk zullen zijn, dat wij het met geen woorden kunnen uitdrukken.

O geliefden, er is niets zo rampzalig, zo ijselijk en zo vreselijk, als deze "tweede dood", die een eeuwige scheiding van de volzalige Drie-enige God wezen zal. Indien wij er maar enig recht gezicht van hadden, het zou ons doen sidderen en beven. In de Heilige Schrift worden daarom doorgaans de verschrikkelijkste zaken genoemd, waarbij deze "tweede dood" wordt vergeleken. Hij heet te zijn een poel die brandt van vuur en sulfer, wening en knersing der tanden, de buitenste duisternis, een worm die niet sterft, een rook der pijniging die opgaat tot in alle eeuwigheid.

Dit alles geschiedt om ons een verschrikkelijk denkbeeld van onze rampzalige staat te geven, ten einde wij toch door Gods genade met alle ernst zouden trachten dat grote en eeuwige verderf der hel te ontvlieden.

Meer zullen wij van deze zaak niet zeggen; het weinige dat ervan gezegd is, kan bij 's Heeren licht voldoende zijn om ons enigszins het grote en zalige goed te doen begrijpen, dat hier de Heere Jezus Zijn gelovig volk en Zijn gunstgenoten, die door Zijn genade "overwinnen", belooft, als Hij hun toezegt en verzekert, dat deze verschrikkelijke tweede dood, dit aller-rampzaligste eeuwige verderf "hen niet zal beschadigen".

B. De Heere Jezus doet hier dus aan alle gelovige overwinnaars deze aller-troostelijkste en dierbaarste belofte, **dat hen de tweede dood niet zal beschadigen**. Dat

woord beschadigen gebruikt de Heilige Geest ook later in Openb. 9: 10, van de schorpioenen die scherpe en vergiftige angels in hun staarten hebben, waarmede ze de mensen steken en beschadigen, en hen ter dood wonden en kwetsen. Op deze wijze merkt Hij hier deze tweede dood aan als een zeer schadelijke en vergiftige schorpioen of ondie, dat met zijn angel de genadelozen zodanig zal steken en beschadigen, dat ze daardoor eeuwig zullen omkomen en sterven, zonder enige hoop, ooit weer levend te worden.

Maar ziet, tegen de verschrikkelijke kwetsuren of "beschadigingen" van dit vreselijk ondie, de tweede dood, belooft Hij nu hier Zijn gelovig volk als een heerlijke genadeprijs een aller-zekerste en volkomenste bevrijding, zeggende: "die overwint zal van de tweede dood niet beschadigd worden", dat wil zeggen: hoe gans verschrikkelijk en rampzalig deze tweede dood ook zijn zal, en hoe vast en zeker hij alle goddeloze zondaars eens zal treffen en hen geheel en voor eeuwig als een verterend vuur zal verslinden, toch hebt gij, Mijn bemind en gelovig volk! daar niet in het allerminste voor te vrezen of vervaard te zijn; want zo gij Mij, uw Heiland en Verlosser, maar getrouw wilt zijn, Mij standvastig wilt aanhangen en steeds onder Mijn banier dapper tegen al Mijn en uw vijanden wilt strijden en alle bezwaren geduldig om Mijnentwil wilt verdragen, totdat gij die alle tezamen door Mijn kracht eens geheel zult overwinnen, dan beloof en verzeker Ik u, dat die verschrikkelijke tweede dood u in het allerminst niet zal "beschadigen" of enigszins u genaken zal; maar dat Ik u, door Mijn almachtige hand, daartegen volkomen en voor eeuwig zal bevrijden, want Ik heb de sleutels der hel en des doods. Ik kan de hel en de dood openen en sluiten voor wie het Mij behaagt! Ik zal Mijn vermogen aan uw bevrijding en eeuwige verlossing ten koste leggen. Rekent daar vast op en versterkt uw harten steeds in alle strijd en elke zwarigheid met deze Mijn genadige belofte. Ziet, dat is de eigenlijke zin en inhoud van dit vertroostende woord van de Heere Jezus; zo is dat door ons te verstaan.

En als wij de zaak wel inzien, zullen wij bevinden, dat de Heere Jezus deze zalige bevrijding hier aan Zijn gelovig volk toezegt en belooft op de aller-vaste gronden, waarop ze die zeker van Hem kunnen verwachten; want

1. Hoe zou hen de tweede dood toch kunnen beschadigen, nademaal immers de Heere Jezus, Die eenmaal als hun Borg in hun plaats voor hen allen heeft geleden, toen Hij van Zijn hemelse Vader gescheiden werd en Zijn vloek en toom en de helse angsten en benauwdheden aan het hout des kruises heeft gedragen, beide de lichamelijke en geestelijke dood voor hen gestorven is, "opdat Hij door den dood teniet doen zoude dengene, die het geweld des doods had, dat is, den duivel", Hebr. 2: 14.

2. Hoe zou ook de tweede dood is Heeren gelovig volk kunnen beschadigen, daar de Heere hen van alle eeuwigheid tot de zaligheid en het eeuwige leven heeft uitverkoren en hen ook in de tijd door de Geest des geloofs met Christus, de fontein des levens, heeft verenigd en om Zijn verdiensten al hun zonden heeft vergeven en hen voor eeuwig in Christus tot Zijn verzoende kinderen heeft aangenomen. Ja, daar Hij hun ook reeds de eerstelingen der hemelse vreugde door Zijn Geest in hun harten geschonken heeft tot een zeker onderpand, dat ze de volle oogst daarvan hiernamaals door Zijn genade ontwijfelbaar genieten zullen, gelijk de Apostel zegt van alle gelovigen in Rom. 8: 23: "maar ook wijzelf die de eerstelingen des Geestes hebben, wij ook zelve - zeg ik - zuchten in onszelve, verwachtende de aanneming tot kinderen, namelijk de verlossing onzes lichaams".

3. Eindelijk, hoe zou ook de tweede dood 's Heeren gelovig volk, indien ze

door de kracht van Christus overwinnen, ooit kunnen beschadigen? Want dan hebben ze immers Hem, hun dierbare Heiland, tot de dood toe getrouw aangehangen en alles geleden en gedaan voor Zijn Naam; dan zijn ze immers beproefd en door Hem getrouw en standvastig bevonden tot het einde toe. Hoe zou Hij dan toch toelaten, dat deze Zijn getrouw aanhangers en belijders, die zo ijverig en standvastig door Zijn genade voor Hem gestreden en overwonnen hebben, nu nog, aan het eind van hun zware en bloedige strijd, zouden vallen in de macht van de tweede en eeuwige dood, die alleen tot een straf gesteld is voor de goddelozen en ongelovigen? O nee! wij moeten zelfs schrikken voor de minste gedachte daaraan. De eer van onze Heere Jezus Christus is er ganselijk aan gelegen, dat Zijn getrouw gelovigen van de tweede dood in het allerminste niet beschadigd worden; dat ze in dat rampzalige verderf niet nederdalen, daar Hij de verzoening voor hen gevonden heeft, Job 33: 24. Nee, het moet hun gans en al gaan, zoals de Heere Jezus hier in deze Brief belooft, in vers 10: "Zijt getrouw tot den dood en Ik zal u geven de kroon des levens".

Wel verre dat de tweede dood 's Heeren Jezus getrouw gelovigen in het allerminste zou beschadigen, ligt daar integendeel in deze ontkennende manier van spreken, dat ze "van de tweede dood niet zullen beschadigd worden" een *aller-zekerste toezegging* en stellige belofte opgesloten, dat ze bij het einde van hun strijd gewisselijk het eeuwige leven uit Christus hand zouden ontvangen, dat Hij hen tot Zich in Zijn eeuwige heerlijkheid zou opnemen, zodra hun ziel van het lichaam bij de tijdelijke dood zou scheiden, waarna ze voor eeuwig bevrijd van alle kruis en lijden, de hoogste gelukzaligheid zouden genieten in de onmiddellijke gemeenschap van de Drie-enige God, Wiens aangezicht ze dan in gerechtigheid zouden aanschouwen, en met Wiens beeld ze dan voor eeuwig zouden verzadigd worden.

Zelfs al ware het zo, dat ze hier op aarde van de vijanden der waarheid om de Naam van de Heere Jezus wreed vervolgd en ter dood gebracht werden: die eerste dood des lichaams mocht hun onder Gods aanbiddelijke toelating overkomen, maar de tweede dood, de helse verdoemenis zou hen geenszins beschadigen; de mensen mochten het lichaam doden, ze zouden de ziel niet kunnen doden of verderven, Matth. 10: 28. Dus konden ze dan gerust en onbevreesd in de kracht van Christus alle geweld en vervolging hunner vijanden, ja de wreedste marteldood zelf ondergaan, met een vast geloof en vertrouwen, dat hun die dood maar een doorgang zou zijn tot het eeuwige leven, en dat de tweede dood hen in genen dele zou kunnen beschadigen.

Ziedaar, geliefden! dit is de zakelijke zin en inhoud van des Heeren Jezus allerdierbaarste belofte. O, wat ligt er in deze belofte niet een allerkostelijkste troost voor 's Heeren volk, de ware gelovigen en Godzaligen, te midden van al hun aardse strijd en tegenspoed; want

1. Zien ze op het goed zelf, dat hier beloofd wordt, o het is een gewisse bevrijding van het eeuwig verderf, een *aller-zékerste* bezitting en genieting van de, hoogste en eeuwige zaligheid na dit leven. Zo menigmaal ze dit met oprecht geloof overdenken, mogen ze met Paulus uitroepen, Rom. 8: 18: "Want ik houd het daarvoor, dat het lijden dezès tegenwoordigen tijds niet is te waarden tegen de heerlijkheid, die aan ons zal geopenbaard worden", en 2 Kor. 4: 17: "Want onze lichte verdrukking die zeer haast voorbijgaat, werkt ons een gans zeer uitnemend eeuwig gewicht der heerlijkheid". O, wat moesten ze voor zulk een onwaardeerbare en kostelijke kroon van eeuwige heerlijkheid, niet dapper en standvastig in de kracht van Christus strijden tegen al hun vijanden en tegen alle moeilijkheden en verdrukkingen, die hun om de Naam van Christus overkwamen van de ongelovige en goddeloze mensen dezer

wereld, totdat ze die met de wapenen des Geestes overwonnen!

2. Nogmaals, zien ze op de Heere Jezus, Die hun dit grote heil der eeuwige zaligheid belooft, o! wat komt daarvan niet gedurig een onuitsprekelijke troost en versterking des geloofs in hun zielen afdalen, zo menigmaal ze Hem maar recht gelovig in Zijn dierbaarheid aanschouwen. Hij is immers almachtig, getrouw en onveranderlijk.

Als de Almachtige kan Hij immers Zijn gelovig volk voor de tweede dood zeer licht bewaren en beschermen; wat zal de satan, wat zullen al de poorten der hel, ja wat zullen alle schepselen daar toch tegen doen, als Hij de tweede dood maar beveelt, Zijn overwinnende gelovigen niet aan te raken of hen niet in het minste te beschadigen. Ook is Hij de getrouw en onveranderlijke. Hij zal Zijn woord niet weer intrekken noch falen in de vervulling van Zijn belofte. Hij zal zekerlijk doen zoals Hij beloofd heeft. O, Jezus' woord is zo goed als de zaak zelf; hemel en aarde, met al de schepselen, wegen zo zwaar niet als één woord van Christus. O, wat is dit dan niet een troostrijke, opwekkende en hartsterkende belofte van de Heere Jezus voor die arme verdrukte gelovigen van Smyrna, en voor alle strijdende gelovigen vroeg en laat,- want hun strijd gaat nu om een kroon van eeuwige heerlijkheid.

Toepassing

Och, of wij allen genade ontvingen, ieder naar zijn staat en toestand, om met dit verhandelde woord van de Heere Jezus ons voordeel te doen. Mochten erdoor ontdekt worden onbekeerde en genadeloze mensen, die nog geheel buiten Christus en Zijn zalige gemeenschap leven en tot nog toe nooit recht aandachtig naar Zijn dierbare geboden en beloften geluisterd hebben.

Och, arme rampzalige mensen, welk voordeel kunt ge in deze staat toch trekken van deze belofte van de Heere Jezus? Want ge tracht naar arbeid, niet om overwinnaars te zijn. U hebt nog nooit de wapenen tegen de zonden - en wel: tegen álle zonden, zonder onderscheid! - opgenomen, maar gij bemint en koestert de zonden nog. U leeft nog in de zonden, u wilt de zonden niet tot uw vijand hebben, u onthaalt en koestert ze als uw boezemvrienden, en laat ze nog dagelijks bij duizenden in uw huis vernachten. U hangt de ijdele en zondige wereld nog aan, u begeert er u nog niet van te ontdoen en los te maken. U hebt nog niet de minste oprechte lust om met al uw macht tegen een boze en goddeloze wereld te strijden.

Ge hebt tot hertoe het verbond met de satan nog niet willen breken en hem nog niet voor uw grote hoofdvijand verklaard. U verkiest nog gerust en zorgeloos te zijn en in zijn strik gevangen te blijven. U wilt nog geen hand of vinger met ernst verroeren om u van zijn rampzalige banden en ketenen los te maken. Ook begeert u nog de Heere Jezus niet. U houdt uw hart nog stevig voor Hem gesloten. U strijdt nog met alle macht tegen Christus, Zijn Woord en Zijn dienaren, en dus wordt gij nog bevonden tegen God te strijden. U wilt om Zijntwil nog geen armoede, vervolging, lastering en allerhande geestelijk en lichamelijk kruis gewillig dragen. O nee! u schrikt voor het minste kruis en ongemak, dat van Christus komt.

Indien ik uw rampzalige staat breder wilde aantonen, geliefden! welk een ruim veld zou ik dan nog voor mij hebben. Maar daar de tijd verstreken is, wil ik met de wens en bede sluiten, dat de Heere deze mijn geringe prediking mocht achtervolgen met Zijn zegen, en dat de Heilige Geest haar moge toepassen aan onze harten; dat de snode zondaars mogen overtuigd, de bekommerden vertroost en de gelovigen meer en meer versterkt worden, opdat wij allen van de tweede dood niet beschadigd, maar als wettige overwinnaars gekroond worden. AMEN.

Gepredikt te Kralingen de 16 juni 1731.

DERDE LEERREDE OVER OPENBARINGEN 2: 17.

"Die overwint, Ik zal hem geven te eten van het Manna dat verborgen is".

Er staat van de Heere Jezus, onze beminde en dierbare Zaligmaker, aangetekend, Zacharia 11: 17, dat Hij Zijn ellendige schapen, alle ware gelovigen, Zelf weidt met twee stokken, van welke Hij de ene noemt lieflijkheid. Die stok betekent niet anders dan Jezus Woord en Geest, welke Hij zeer zoet tezamen paart en waarmede Hij al Zijn gelovig volk gedurig bewerkt, bestuurt, leidt en regeert, zodat ze wandelen op het spoor der gerechtigheid om Zijns Naams wil.

Deze Zijn stok nu noemt de Heere Jezus "lieflijkheid". En stellig! dit is zijn juiste naam. Want hij drukt de uitnemende zoetheid, zachtheid en beminnelijkheid uit van Jezus heerschappij over de harten der gelovigen. O, wat is Zijn regering alleszins zacht, troostrijk, beminnelijk en lieflijk! Welke tong is bekwaam dat uit te spreken? "Zijn juk is immers gans zacht en Zijn last is licht", Matth. 11: 30. "Zijne wegen zijn wegen van lieflijkheid, en al Zijne paden vrede", Spr. 3: 17. "Genade is uitgestort in Uw lippen", Ps. 45: 3.

Wat was hier een ruim veld voor ons, om bij 's Heeren helder-schijnend licht over de lof van des Heeren Jezus' Naam uit te weiden. Doch dat is nu onze bedoeling niet. Wij willen hier slechts een onderwerp aanroeren, waarin de lieflijkheid en zachtheid van des Heeren Jezus aller-genadigste regering over Zijn gelovig volk zeer helder uitblinkt, zodat als Hij hen tot hun plicht brengen wil en hen in de weg van gehoorzaamheid leiden wil, Hij hen niet hard daarhenen drijft met scherpe bevelen en dreigementen, zoals Hij hen doen moet, die nog liggen onder de macht der zonden, en niet willen komen en zich neerbuigen onder de lieflijke scepter Zijner genade; maar dat Hij ze steeds zeer zachtkens opwekt en aanspoort tot hun plicht, door de dierbaarste en troostrijkste belofte Zijner lieflijke genade, zeggende tot hen: "O Mijn volk! indien gij Mij wilt aanhangen, beminnen en vrezen, dan zal Ik u alle hemelse goederen schenken; Ik zal u dan bevrijden van alle kwaad en u begunstigen met alle zielverzadigend goed, hier in de tijd en hiernamaals in de eeuwigheid."

De Heere Jezus had immers, als de hoogste Heere en Koning, Zijn volk maar te gebieden, hoe Hij van hen wilde gediend en gevreesd worden. Zijn bevel alleen was immers voldoende. Maar ziet hierin de lieflijkheid van de stok, waarmee Hij Zijn volk weidt: Hij gebiedt hun als 't ware, precies alsof Hij bad en smeekte. Hij stelt hun de schoonste beloften Zijner genade voor ogen, om hun harten in te nemen met Zijn vriendelijkheid, opdat ze Hem toch maar gewillig en met oprechte liefde zouden gehoorzamen.

Wij hebben hier immers weer een schoon voorbeeld van in deze derde belofte van de Heere Jezus, welke Hij doet aan de gemeente van Pergamus, om hen tot dappere strijd aan te zetten tegen al de vijanden hunner zaligheid, zeggende: "Die overwint, Ik zal hem geven te eten van het Manna, dat verborgen is". Dit is een zeer schone belofte, geliefden, waaruit wij vele goede en hemelse dingen zouden kunnen leren, als wij maar een recht leerzaam gemoed hadden, dat zich met Maria in de geest wist neer te zetten aan de voeten van de Heere Jezus, met een ootmoedig en hartelijk verlangen, dat Hijzelf door Zijn Geest ons de heilige verborgenheden van deze Zijn dierbare belofte wilde doen verstaan. Want de woorden zelf geven, zodra ze maar gelezen of gehoord worden, ten eerste klaar genoeg te kennen, dat de zaken van deze belofte voor vlees en bloed geheel bedekt zijn, en dat geen onheilige of onwedergeboren mensen daar iets van verstaan kunnen: Het is een Manna dat verborgen is; het is een nieuw

naam, welke niemand kent dan die hem ontvangt. O, dat des Heeren Geest hier mijne en uw ogen opende!

Twee zaken komen ons hier voor ter aandachtige overweging:

I. De personen, aan wie deze dierbare belofte van de Heere Jezus geschiedt, en die ons hier weer voorgesteld worden onder de omschrijving van dien "**die overwint**", en dan II. De belofte of de beloofde goederen zelf. De Heere Jezus zou de zodanigen "**geven te eten van het Manna, dat verborgen is**"!

I. Van de voorwerpen dezer belofte zullen wij voor dit keer kort handelen, omdat wij in de twee vorige beloften al één en ander maal deze zaak genoeg verklaard en aan uw aandacht voorgesteld hebben, hoe onder hem "die overwint" eerst in het algemeen verstaan worden alle oprechte gelovigen en Godzaligen, die in de kracht van de Heere Jezus niet slechts in de eerste bekering, maar bij aanhoudendheid tot het einde huns levens toe, dapper en standvastig tegen de satan, de wereld en hun eigen boze vlees strijd voeren en met de wapenen des Geestes overwinnen. Doch in het bijzonder waren er in deze gemeente van Pergamus bepaalde gebreken, waartegen 's Heeren volk aldaar door genade met alle macht te strijden had, totdat ze die eens geheel overwonnen, evenals wij dat gezien hebben van de particuliere staat der gemeente van Efêze en Smyrna. Wij zullen die gebreken nu maar kort aanwijzen.

1. Het eerste kwaad, dat de gelovige gemeente van Pergamus had te bestrijden en te overwinnen, in de kracht van de Heere Jezus, was de troon des satans, welke aldaar te Pergamus was. Ziet vers 13, waar gezegd wordt, dat "zij woonden, waar de troon des satans is, en dat de satan daar woont".

De satan heeft onder Gods toelating en besturing, wel overal over de gehele aarde zijn troon, want hij is de vorst der duisternis, de overste der wereld, Joh. 12: 31. Doch hij had hier te Pergamus, dat een zeer goddeloze en heidense stad was, op een bijzondere wijze zijn troon, en heerste daar, meer dan ergens anders, door afgoderij en tirannie. Omdat het hier voor 's Heeren volk een zeer gevaarlijke plaats was wegens het groot geweld en de listen des satans, zo legde de satan het wel bijzonder toe op het verderf van Christus gemeente. Hier zat hij als een vorst op zijn troon.

Alles boog zich voor hem neder. God gaf hem een bijzondere macht over deze plaats en daarom ging hij hier voornamelijk rond "als een briesende leeuw, zoekende wien hij zou mogen verslinden", 1 Petrus 5: 8.

Dus had deze gelovige gemeente op deze gevaarlijke plaats dan wel bijzondere strijd te voeren tegen de satan en diens troon, tegen al zijn listen en zijn geweld. Ze hadden hier de strijd niet alleen tegen vlees en bloed, maar tegen de overheden, tegen de machten, tegen de geweldhebbers der wereld, der duisternis dezer eeuw, tegen de geestelijke boosheden in de lucht, Ef. 6: 11. Doch hier hadden ze nu in Christus kracht getrouw de satan te wederstaan en hem met al zijn macht en listige verleiding mannelijk te overwinnen, totdat ze eens geheel en voor eeuwig van hem verlost werden.

2. Een ander kwaad, dat hieruit voortkwam en waartegen Christus gemeente te Pergamus door genade ook te strijden had, om het te overwinnen, waren de verdrukkingen en vervolgingen, die de getrouw getuigen der waarheid daar van de heidenen, door des satans werking, werden aangedaan: in zover dat ze zelfs om de Naam van Jezus van het leven beroofd werden, zoals de Heere daar een bijzonder voorbeeld van meldt in vers 13, van Zijn getrouw getuige Antipas, welke aldaar

gedood was. Niettegenstaande zulke wrede vervolgingen waren echter de gelovigen van Pergamus, zoals hier ook tot hun lof gemeld wordt, getrouw aan de Heere gebleven: ze hielden Zijn Naam, ook zelfs in de hoogste vervolgingen, en hadden Zijn geloof niet verloochend!

Doch hierin hadden ze nu door Gods genade verder standvastig voort te gaan. Want de satan woonde aldaar nog bij hen en had daar nog zijn troon, en kon dus gedurig nieuw kwellingen en verdrukkingen om de Naam van de Heere Jezus hun aandoen, die door hen met geduld en standvastigheid tot het einde toe moesten verdragen en alzo in de Heere geheel overwonnen worden. Niets moest hen ook na dezen van het geloof in de Heere Jezus aftrekken of enigszins daarin doen verflauwen of bezwijken.

3. Maar behalve dit alles, was er nog een ander kwaad binnen de gemeente van Pergamus zelf; waarvan zij, hoe getrouw en standvastig ze overigens het geloof van de Heere Jezus in het midden der vervolging ook hadden aangehangen, nochtans tot hiertoe geenszins genezen waren.

Dit kwaad stelt de Heere hun zeer duidelijk voor ogen, in vers 14 en 15 zeggende: "Maar Ik heb enige weinige dingen tegen u, dat gij aldaar hebt die de lering Balams houden, die Balak leerde den kinderen Israëls een aanstoot voor te werpen, opdat ze zouden afgodenoffer eten en hoereren. Alzo hebt gij ook, die de lering der Nicolaïeten houden; hetwelk Ik haat".

Hun fout en gebrek lag hierin, dat ze onder hen in hun kerkgemeenschap die snode ongoddelijke mensen toelieten, die vuile Nicolaïeten, bedervers van het Christendom, van wie wij u vroeger een omstandige verklaring gegeven hebben, toen wij de eerste beloften aan de gemeente van Efêze behandelden; waarom wij nu niet verder van hen spreken zullen. Te Efêze werden die schadelijke Nicolaïeten met hun goddeloze werken grotelijks gehaat. Daar ijverde en waakte men zeer tegen hen, daar sloot men ze door de kerkelijke tucht buiten de gemeenschap der ware gelovigen zonder ze te willen dulden of verdragen; reden waarom zulks ook zeer door de Heere in die gemeente geprezen werd. Maar hier in Pergamus ging men dienaangaande op een geheel andere manier te werk. Hier verdroeg men deze goddeloze mensen, hier liet men hun zelfs toe, dat ze hun vuile en onchristelijke leer openlijk in de gemeente verbreidden en vrijuit leerden, zonder hen met de kerkelijke tucht tegen te gaan en hen als verrotte en schadelijke leden af te snijden en uit de gemeente te werpen.

Of dit nu geschiedde uit zorgeloze onachtzaamheid, of dat de kerkelijke tucht daar in het algemeen erg in verval geweest is, of anders uit onkunde - omdat men daar het gruwelijke en schadelijke van deze leer der Nicolaïeten zo (zeer) niet ingezien of begrepen had als te Efêze, waar men zo ijverig en trouw tegen haar waakte; of tenslotte, dat men daar te veel gehandeld heeft in vleselijke voorzichtigheid en medelijden om te proberen, of men deze mensen mogelijk door zachtheid en verdraagzaamheid nog weer kon winnen en terechtbrengen..., wat daarvan zij, het kwaad zelf, dat die van Pergamus daarin bedreven, was zeer groot en hoogst schadelijk voor de kudde van de Heere Jezus, die aldus blootgesteld was aan deze grijpende wolven en hun helse verleiding.

Daarom komt hun de Heere Jezus, die getrouw Herder Zijner Kerk, dit kwaad hier zo ernstig voor ogen stellen, en vermaant hen, dat ze zich daarvan zouden bekeren, en dat ze allen gezamenlijk, en vooral de herders en leraars, aan wie Hij de sleutels van het koninkrijk der hemelen gegeven had, aanstonds in Zijn kracht de wapenen tegen dit grote kwaad zouden opnemen en deze schadelijke vijand daarmee zouden aanvallen en bestrijden, en niet eerder zouden rusten, voordat ze hun werk en plicht naar Zijn bevel, getrouw gedaan en deze vijand met des Heeren zegen gans overwonnen

hadden.

Ziet, dit waren de bijzondere vijanden, die des Heeren Jezus gelovigen te Pergamus in Zijn kracht mannelijk hadden aan te vallen, standvastig te bestrijden en gelukkig te overwinnen.

II. En om hen daartoe ernstig op te wekken en aan te moedigen, doet Hij hun nu deze schone en aller-dierbaarste belofte: "Die overwint, Ik zal hem geven te eten van het Manna, dat verborgen is".

Wij gaan dan nu de heerlijke en kostelijke goederen van de zaligheid overwegen, die de Heere Jezus, de grote Koning en de Erfgenaam van alles, hier aan Zijn overwinnende gelovigen belooft. Hij stelt hun die uitnemende goederen voor ogen, die in kostelijkheid en waardij al het wereldse goed ver overtreffen.

1. Hij zou hun geven te eten van het Manna dat verborgen is.
2. Ook zou Hij hun geven een witte keursteen.
3. En ten slotte belooft Hij, hun daarbij nog te geven een nieuw naam (geschreven op die keursteen), welke niemand kent, dan die hem ontvangt.

Och, wat zijn dat geen voortreffelijke en zalige goederen voor hen, die ze ontvangen hebben uit vrije genade! Want deze alleen kennen ze en weten ze van de lage en nietige goederen dezer wereld te onderscheiden. We zullen van de eerste van deze drie beloften slechts weinig spreken, want de korte tijd zou ons niet toelaten, om al dit schone hemelse nu achtereen te overwegen. De mensen in de wereld nemen er voldoende tijd voor, om hun aardse goederen te bekijken, maar Jezus zalige hemelse goederen verdienen immers geen minder ernstige en aandachtige beschouwing.

1. Het eerste goed dan is voor de arme gebrekkige zielen der gelovigen, om hen *tijdelijk en eeuwig te voeden*, te spijzen en te verzadigen, indien ze maar recht strijd voeren en overwinnen. De Heere Jezus belooft hun, dat Hij hun dan zal geven te eten van het Manna dat verborgen is. Drie dingen komen hier in deze belofte voor:

1. De zaak of het kostelijke goed zelf, dat de Heere Jezus aan de overwinnaars belooft, hetwelk hier door Hem *het Manna* genoemd wordt.

2. De nadere omschrijving van dit goed: het Manna dat *verborgen is*.

3. De wijze waarop de gelovigen, die overwinnen, dat schone goed zullen verkrijgen tot hun ziele-voeding en volkomen verzadiging: de Heere Jezus belooft, dat Hij hun van dit Manna *zal geven te eten*.

Drie zaken, geliefden, die alle evenzeer een aandachtige overweging verdienen, omdat ze de hoofdgronden van onze ganse christelijke godsdienst behelzen; zoals uit hun behandeling nader blijken zal.

1. De zaak of het goed zelf, is dus 'het Manna'.

Het is duidelijk, dat hier gezinspeeld wordt op dat manna, dat God oudtijds in de woestijn heeft doen regenen en waarmee Hij de kinderen Israëls veertig jaar lang onderhouden heeft. De hele geschiedenis van dat manna wordt ons verhaald in Exodus 16. Toch denke niemand, dat wij dit aardse manna of enig ander lichamenlijk voedsel te houden hebben voor het goed, dat Christus hier belooft; nee, in geen geval! Dit "Manna" moet door ons niet anders dan zuiver geestelijk verstaan worden. Het is de Heere Jezus Zelf, met de ganse volheid van Zijn dierbare verdiensten en hemelse genade, Die ons hier onder dit zinnebeeld wordt voorgesteld. Immers, dat oudtijds het manna dat in de woestijn regende, een klaar afbeeldsel geweest is van onze Heere en

Heiland Christus Jezus, blijkt voldoende uit Johannes 6, waar - als de Joden spreken van het manna dat hun vaders in de woestijn gegeten hadden - de Heere Jezus dat op Zichzelf toepast, zeggende tot hen, *dat Hij het ware Brood uit de hemel was*, hetwelk namelijk door het manna dat oudtijds uit de hemel regende, levendig is afgebeeld geworden. En als wij de zaak zelf maar eens nauwkeurig bezien, dan zal het direct aan een verlicht en geheiligd verstand voldoende duidelijk worden, hoe alleszins gepast het manna diende om de Heere Jezus met Zijn dierbaar heil en Zijn genade af te beelden voor de wereld. Wij zullen dit eens in enkele trekken aantonen.

(1). Het manna was in zijn uiterlijk voorkomen een kleine, geringe en onaanzienlijke stof; daar viel niet veel schoons of heerlijks aan te zien. Het was als de rijm op de aarde of als korianderzaad. Bovendien was het ook heel helder en wit als de verf van den Bedolah, zeer zuiver en doorschijnend van kleur; zoals het ons zo door Mozes beschreven wordt in Ex. 16.

Zulk een "manna" is ook de Heere Jezus, geestelijk genomen. Uiterlijk is ook Hij, wanneer wij Hem beschouwen in de staat Zijner menselijke vernedering voor onze zonden, een zeer laag en onaanzienlijk Persoon! O, wat is Hij toch, als wij Hem zien hangen aan een vervloekt kruishout, tussen twee moordenaars? Immers anders niet, dan hetgeen de profeet Jesaja in de Geest van Hem getuigt, Hfdst. 53: 2: "Hij had geen gedaante noch heerlijkheid; als wij Hem aanzagen, zo was er geen gestalte, dat wij Hem zouden begeerd hebben. Hij was veracht en de onwaardigste onder de mensen, een Man van smarten en verzocht in krankheid; en een iegelijk was als verbergende het aangezicht voor Hem. Hij was veracht, en wij hebben Hem niet geacht."

Daarom kunnen alle vleselijke mensen, die met hun hart aan de zichtbare dingen hangen, niet de minste schoonheid of heerlijkheid in de Heere Jezus zien, zoals ook de kinderen Israëls niets bijzonders konden opmerken in het manna, en er daarom ook geen grote achting voor hadden. En toch: zoals het manna helder wit van kleur was, zo is ook de Heere Jezus gans helder wit en zuiver in heiligheid. O, Hij is de allerheiligste. In Zijn natuur wordt niet het minste smetje van zonde of van enige verdorvenheid of onreinheid gevonden. *Hij is dat Heilige, dat uit Maria geboren is, dat Gods Zoon genaamd wordt*, Luk. 1: 35. O, die lust hebben tot zuivere heiligheid, die kunnen zich aan het aanschouwen van de Heere Jezus niet genoeg verzadigen. Want Hij is veel schoner dan de mensenkinderen, Ps. 45: 2. Van Hem straalt niet anders dan goddelijke zuiverheid en onbesmette heiligheid af. Hij is heilig, onnozel, onbesmet en afgescheiden van de zondaren, Hebr. 7: 26.

(2). Het manna was een spijs, die God Zelf in de hemel bereidde, en die Hij voor de kinderen Israëls in de woestijn deed vallen en regenen uit de hemel, en dat wel in Zijn bijzondere gunst en liefde. Daarom is er geschreven: "Hij gaf hun het brood uit den hemel te eten", Joh. 6: 31; en David zingt ervan in Ps. 78: 23, dat God "de deuren des hemels opende, en regende op hen het Man om te eten, en gaf hun hemels koren".

Zo is de Heere Jezus het waarachtige Brood, dat nederdaalt uit de hemel. Alle ander brood is van de aarde, maar Christus alleen is het Brood uit de hemel. O, Hij is tot ons gekomen uit de schoot des Vaders, in de woestijn van deze lage wereld, om de hongerige en dorstige zielen van de gelovigen voor eeuwig te voeden en te verzadigen. Hij is een waarachtig hemels Brood, zoals Hijzelf zegt in Joh. 6: 32: "Maar Mijn Vader geeft u dat ware Brood uit den hemel"; omdat het alles hemels is, wat aan Hem is, omdat Hij de hemel voor ons verdiend heeft en omdat Hij de hemel met Zich brengt, en de mens die Hem met een oprecht geloof ontvangt en eet, ook hemels maakt, en hem van de liefde dezer wereld verlost.

En o! hoe genadig geeft God dit hemelse brood ook aan deze wereld in Zijn bijzondere liefde en gunst. "Want alzo lief heeft God de wereld gehad, dat Hij Zijnen eniggeboren Zoon gegeven heeft, opdat een iegelijk die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe", Johs. 3: 16. O, groter liefde kon God aan de rampzalige en zondige wereld niet bewijzen, dan door haar Zijn eigen en eniggeboren Zoon te schenken tot een geestelijke spijs en drank voor hun hongerige en dorstige zielen.

(3). De smaak van het manna was zoet, zeer lieflijk en aangenaam; het smaakte. als de beste vochtigheid der olie, Num. 11: 8, of als honigkoeken, Ex. 16: 31. Maar niets is voor een bedrukt en recht arm zondaar zo lieflijk en zoet als de Heere Jezus.

(4). Het manna was die spijs, welke God verordend had om het lichamelijke leven der kinderen Israëls in de woestijn te onderhouden en dat wel geheel alleen, zonder dat Hij hun enige andere spijs daarnaast gaf; die hadden ze niet nodig, omdat het manna een genoegzaam voedsel was, dat hun die dit gewoon waren, nooit kon walgen, maar hun altijd even lieflijk smaakte. Doch de Heere Jezus en Die gekruist is ook die hemelse spijs, welke God verordineert tot onderhoud van het geestelijke leven van alle ware gelovigen. Niets (anders) kan een arm zondaar voeden naar de ziel en bij het leven der zaligheid onderhouden dan Christus alleen. Daarom zegt Hij, Johs. 6: 55: "Mijn vlees is waarlijk spijs en Mijn bloed is waarlijk drank". Ja, de Heere Jezus is ook voor Zijn gelovigen een gans algenoegzame spijs. In Hem alleen is een onuitputtelijke volheid van alles, wat wij tot onze volkomen zaligheid van node hebben voor de tijd en voor de eeuwigheid; zie Ps. 23: 2 en Ps. 73: 25. Wie Hem geniet, heeft niets meer of niets anders nodig; aan Hem kunnen wij ons volkomen verzadigen, zie Ps. 65: 5. Ook hebben de zielen nooit een afkeer van de Heere Jezus, als ze maar recht naar Hem hongeren en dorsten. O neen! Hij is een weg, die altijd even vers en levendig is, Hij is Zijn gelovigen altijd even dierbaar en lieflijk en begeerlijk.

(5). Het manna was een algemene spijs voor al het volk. Ze moesten het allen eten en- daarbij leven. Zo ook Christus.

(6). Het manna werd de kinderen Israëls gegeven zonder enige arbeid of moeite. Het regende vanzelf, ze hadden het maar te ontvangen en te nemen. Zo ook Christus.

(7). Het manna moest gezocht en vergaderd worden buiten het leger. Zo ook Christus.

(8). Het manna moest gemalen, gestoten en gebakken worden, eer het een geschikte spijs werd. Zo ook Christus.

(9). Het manna regende dagelijks in de woestijn, zo lang de kinderen Israëls daarin waren, maar naderhand hield het op, toen ze uit de woestijn in Kanaän kwamen. Zo ook Christus.

Uit deze weinige zaken die wij uit vele andere daar voorgesteld hebben, kunnen wij duidelijk zien, indien wij maar geestelijke ogen des geloofs bezitten, hoe geheel gepast ons de Heere Jezus Christus hier met Zijne Goddelijke genade en weldaden wordt voorgesteld onder het zinnebeeld van het manna.

Och, wat is dit niet een aller-dierbaarst manna voor alle recht hongerige, dorstige en

heilbegerige zondaars, die gans bedrukt en verslagen zijn onder de last hunner zonden en nergens in hemel of op aarde buiten Christus enige hulp of troost kunnen vinden. O, hoe begeren ze dit manna. Hoe hongeren ze daarnaar en kunnen zonder dit manna niet tevreden zijn.

Maar helaas, weinigen zijn er die deze hemelse spijs recht kennen en genieten. Er worden hier dingen van dit manna gezegd, die ons duidelijk genoeg kunnen doen zien, dat het geenszins de spijs is van alle mensen. Er wordt van gezegd, dat het een manna is, dat verborgen is, en dat de Heere Jezus er alleen "wie overwint" van zal te eten geven; welke zaken wij nu bij gebrek aan tijd niet zullen verklaren, maar ze voor onze volgende verhandeling, als het de Heere behaagt, overlaten.

Laat ons van het gepredikte Woord nu nog een kort gebruik maken voor onszelf en ons nauwkeurig onderzoeken, of wij waarachtig deel hebben aan dat verborgen manna, dat toch alleen tot ons eeuwig behoud strekken kan.

Och! toehoorders, dat wij niet rusten voordat wij Jezus gevonden hebben. *Want die Mij zoekt, zegt de Heere, die zal Mij vinden, en die Mij gevonden zal hebben, zal leven, al ware hij ook gestorven.*

De Heere binde deze waarheid dan op ons aller hart, en werke in ons door de kracht van Zijn Heilige Geest, in Christus Jezus. AMEN.

Gepredikt te Kralingen de 14e juli 1743.

VIERDE LEERREDE OVER OPENBARINGEN 2: 17.

"Die overwint, Ik zal hem geven te eten van het Manna dat verborgen is".

Er is bij ons een zeer waar spreekwoord in gebruik: "onbekend maakt onbemind". Dat wil zeggen, dat wij geen ware genegenheid, achting of begeerte voor een zaak of persoon kunnen hebben, welke wij niet kennen, die voor ons vreemd en verborgen is; omdat de werking van ons verstand altijd moet gaan vóór die van onze wil. Eerst moeten wij iets met ons verstand kennen en begrijpen, er enige waarde en beminnelijkheid in bespeuren, eer wij het met onze wil kunnen begeren en er met onze genegenheid naar uitgaan, om het als ons eigendom te verkrijgen en te bezitten. Alles wat voor ons verstand verborgen blijft en voor ons onbekend is, daar zullen wij ook niet het minste gevoel voor hebben noch er met onze wil of onze genegenheid naar uitgaan.

Hierin ligt nu de waarachtige reden, waarom alle natuurlijke en onbekeerde mensen met hun ziel geheel aan de aarde verslaafd zijn, niet de minste ware liefde voor God en voor de dingen van de hemel hebben, maar die zo zeer verachten en onder dit rampzalig gemis zo gemakkelijk, heel gerust en getroost leven kunnen. Het is, omdat God en de hemelse dingen hun ten enenmale vreemd en onbekend zijn vanwege hun jammerlijke zielsblindheid, waardoor ze geheel "verduisterd zijn in het verstand, vervreemd zijnde van het leven Gods, door de onwetendheid die in hen is, door de hardigheid runs harten", Ef. 4: 18.

Van de aardse en vleselijke dingen hebben ze goede kennis, omdat hun verstand geheel vleselijk en aards is. Daarom zijn ze er ook zo sterk aan gehecht en zo vast aan verkleefd, dat ze daarvan niet af te brengen zijn, al moet het ook hun eeuwige zaligheid kosten. Maar van God de Heere en van al wat heilig, hemels en geestelijk is, bezitten ze niet een aasje rechte kennis ze horen er wel van, maar ze verstaan of begrijpen het niet.

Daarom hebben ze ook geen liefde in hun hart voor de Heere en voor de dingen, die boven in de hemel zijn, al wordt er voor hen nog zo dierbaar en beminnelijk van de majesteit Gods gesproken, al wordt hun de Heere Jezus, de hemel en de zaligheid nog zo heerlijk voorgedragen, och het is alles vergeefs!

Deze arme, aardse zielen blijven totaal koud en dood voor Christus en voor al het hemelse. Ze kunnen noch willen er een oprechte zucht voor op- zenden. En dat enkel en alleen, omdat het hun alles volkomen verborgen en onbekend is en ze ook niet een enkel straaltje Goddelijk licht in zich hebben. Want ze zijn met al hun Bijbelkennis toch in de grond van hun ziel geheel duisternis, Ef. 5: 8. O rampzalige en verschrikkelijke blindheid, en dat te midden van zulk een helder schijnend licht des Evangelies, waarin de mensen leven! Dit is de strik en dit zijn de ketenen, waarin de duivel de mensen gevangen houdt naar zijn wil en waarin hij miljoenen, arm en rijk, jong en oud, geleerd en ongeleerd naar de hel sleept.

Och, wat zijn ze dan niet meer dan zalig en gelukkig, die de Heere uit vrije genade met Zijn Goddelijke hand uit deze slavernij des duivels verlost en die Hij roept uit deze duisternis tot Zijn wonderbaar licht, 1 Petrus 2: 9.

Doch om ons hiermee niet langer op te houden, deze rampzalige onkunde omtrent Hem en alle Goddelijke en hemelse dingen wil de Heere Jezus ons hier in de tekst duidelijk afbeelden, wanneer Hij Zichzelf met Zijn hemelse genade en weldaden ons voor ogen stelt, *als het Manna, dat verborgen is, waarvan Hij de overwinnaar belooft, dat Hij hem zal geven te eten.*

Wij hebben de vorige rustdag over de "overwinnaar" en over het "manna" gesproken. Wij zagen toen, hoe gepast en levendig de Heere Jezus hier Zichzelf met Zijn hemelse genade ons voor ogen stelt onder het beeld van het "Manna". Het is toch in het Woord gebruikelijk, de hemelse zaken en goederen onder allerlei figuren van lieflijke zinnebeelden en gelijkenissen aan ons voor te dragen. Daarin vertoont zich de grondeloze wijsheid van de Heilige Geest alleszins klaar en heerlijk, zodat een hemelsgezind gemoed, dat bij het licht van 's Heeren Geest in de verborgenheid der zinnebeelden wordt ingeleid, zich aan haar aandachtige beschouwing en overweging niet genoeg verzadigen kan. Want dan vertoont zich daarin de ene hemelse volmaaktheid na de andere, zodat zulk een ziel dan wel eens met David moet uitroepen, Ps. 119: 96: "In alle volmaaktheid heb ik een einde gezien, maar Uw gebod is zeer wijd".

Zo staat het nu ook met het zinnebeeld van het Manna, dat de Heere Jezus hier van Zichzelf gebruikt. Dat zinnebeeld is ook zeer ruim, en daarin worden ons tal van dierbare schoonheden en kostelijke bijzonderheden omtrent Jezus Christus en het werk der zaligheid voorgesteld, indien wij maar licht van de Heere ontvangen, om ze aandachtig na te speuren.

Behalve die welke we reeds aanwezen in onze vorige verhandeling, zijn ons later nog enkele zaken voorgekomen, die ook in dit zinnebeeld van het "Manna" vervat zijn en op de Heere Jezus betrekking hebben; welke wij ook nodig achten hier vooraf tot lering en stichting mee te delen, eer wij tot de andere waarheden overgaan.

1. Het was zeer opmerkenswaardig in het manna, dat God het in Zijn onbegrijpelijke goedertierenheid aan de kinderen Israëls gaf, juist in een tijd toen deze in verschrikkelijkste opstand, ongehoorzaamheid en murmuring tegen God opstonden; omdat Hij hen uit Egypteland uitgevoerd had in de woestijn. Zodat ze zulk een genade van God geenszins verdienden, maar integendeel Zijn toorn en gramschap op zich geladen hadden en God hen rechtvaardig allen tezamen in de woestijn had mogen verderven. En toch kwam Hij hen zo genadig helpen met dit manna, om hen daarmee te voeden en in het leven te behouden, naardien Hij hen tot Zijn volk had uitverkoren. Hij gaf hun dit brood der engelen en zond hun dit hemelse koren om hen te spijszigen, toen Hij hun een vuur uit de hemel had kunnen zenden om ze te verteren.

O, hoe zonderling blinkt daar niet Gods tedere liefde en zorg in uit voor zulk een hardnekkig en ongehoorzaam volk!

Maar evenzo gaf God dit dierbare "Manna" Christus Jezus aan de wereld, om haar te behouden en zalig te maken uit vrije genade, toen de wereld zich aan de verschrikkelijkste ongehoorzaamheid en goddeloosheid had schuldig gemaakt, en door God hun Heere en Schepper te verlaten, zich als het ware in de armen van de duivel geworpen had, om Hem al hun leven te volgen en te dienen. O, toen alle vlees zijn weg voor God verdorven had, toen ze allen geheel gruwelijk en stinkende voor Hem gevonden waren, toen ze allen gelijkelijk gezonken lagen onder de eeuwige vloek en toom, en er niet anders te wachten was dan dat de ganse wereld voor eeuwig zou verloren en verdoemd zijn: toen zond de Heere God ons van de hemel Zijn eniggeboren Zoon, het ware Manna, het Brood des eeuwigen levens, opdat de wereld door Hem behouden zou worden.

O, welk een onbegrijpelijke liefde en barmhartigheid des Heeren is dit! Terecht roept de Apostel daarom in Rom. 5: 8 uit: "Maar God bevestigt Zijne liefde jegens ons, dat Christus voor ons gestorven is, als wij nog zondaars waren".

2. Het manna werd niet eerder aan de kinderen Israëls gegeven dan in de aller-uiteerste noodzaak, n;l. toen ze eerst al hun uit Egypte meegebrachte spijzen geheel en al

hadden opgegeten en er in de woestijn nergens enige spijs en drank voorhanden was, maar het gebrek onder hen zo groot werd, dat ze allen ongetwijfeld van honger hadden moeten vergaan, indien niet de Heere het hemelse brood gegeven had.

Maar o, het waarachtige Brood uit de hemel, de Heere Jezus Christus, wordt ook niet eerder aan de arme uitverkoren zondaars gegeven, alvorens deze door de overtuigende kracht des Heiligen Geestes alle spijs en voedsel van zichzelf gans en al verteerd hebben, zoals eigen wijsheid, eigen gerechtigheden, eigen krachten, eigen vertroosting, eigen tranen en zuchten. O, als dat alles hen niet meer helpen kan, of hun ziel niet langer voeden en in het leven houden kan; wanneer ze vast en zeker bespeuren, dat ze met dat alles nog voor eeuwig verloren moeten gaan, en dat al deze "hunne gerechtigheden zijn als een wegwerpelijke kleed", Jes. 64: 6, en dat geen schepsel ze meer helpen kan; wanneer ze met de verloren zoon moeten "vergaan van honger" en op het punt staan, om onder hun drukkend zielsgebrek en schreeuwende ellende gans te bezwijken..., dan eerst komt God dit allerdierbaarste hemelse manna van Zijn Zoon Jezus Christus hun schenken, alsmede een hand en een mond des geloofs om het aan te nemen en te eten, en zich ermee te voeden en te verzadigen ten eeuwiggen leven. Het is, zoals Maria zingt, Luk. 1: 35: "Hongerigen heeft Hij met goederen vervuld en rijken heeft Hij ledig weggezonden".

3. Het manna viel zeer vroeg in de morgen, bij het aanbreken van de dag. Het regende met de morgendauw, als het volk Israël nog heel rustig te slapen lag, en er niets aan deed of er naar omzag. Dan zorgde God alzo voor hen in Zijn tedere goedheid en betoonde Zich de Bewaarder Israëls te zijn, Die niet zal sluimeren noch slapen, Ps. 121: 4; die goedertieren en liefderijke Vader, Die Israël had aangenomen tot Zijn zoon, tot Zijn eerstgeborene, Ex. 4: 22.

Maar o, als de arme zondaars nog rustig liggen te slapen in zonde en diepe zorgeloosheid, en naar de Heere Jezus, dat ware Brood des levens, in het minst niet zoeken of omzien, dan komt God Zelf - al vroeg in de morgenstond van hun leven! - dit hemelse Manna voor hen regenen, in (de weg van) de middelen en bevelen des Evangelies, in de prediking en onderwijzing van Zijn Woord, opdat ze toch maar met hongerige en begerige harten zouden uitgaan, om dit Manna voor zich te vergaderen.

In de tijd der minne en der bekering maakt Hij hen ook met geweld wakker uit de slaap en wekt hen op uit de dood der zonde en zorgeloosheid, en doet hen met een waar geloof tot deze hemelse Spijze komen, en schenkt hun die. O, wonderlijke en aanbiddelijke liefde Gods voor arme zondaars! Och, hoe menigmaal liggen ook Gods kinderen nog diep in zonde en zorgeloosheid te slapen en te sluimeren, terwijl de Heere al heel vroeg op allerlei manier dit Manna voor hen overvloedig uit de hemel laat regenen! O, hadden ze toch maar eens recht geleerd, dit hemelse. Brood te begeren!

4. God liet het manna uit de hemel in grote overvloed neerdalen. Het veld lag elke morgen vol. Ieder kon ervan krijgen en verzamelen, zoveel hem lustte. Het strekt de Heere onze God tot eer, dat Hij niet schaars, maar zeer rijk en overvloedig is in Zijn genade en weldaden.

Maar o! hoe rijkelijk schenkt God Christus met Zijn weldaden ook aan de wereld! Overal, langs allerlei wegen, middelen en ordnantien wordt Christus ons geschonken. Hij ligt overal overvloedig rondom onze tenten, als wij Hem maar oprecht begeren. Wij kunnen Hem overal in deze woestijn vinden. Als we Hem niet vinden, dan komt dat alleen daarvandaan, dat wij Hem niet van harte begeren en zoeken.

En o! wat is er niet een overvloedige volheid van genade en van hemels zielsvoedsel

in de Heere Jezus, tegen al het gebrek van een arm zondaar! In en door Hem regent God over de kerk allerlei hemels Manna in zeer grote overvloed, allerhande schatten en rijkdommen van genade, héle stromen en beken van hemels heilgoed; overvloedig genoeg voor een ganse wereld van arme gelovigen. Och! werd het eens opgemerkt, hoe vol en onuitputtelijk aan genade de Heere Jezus is! en welk een kostelijk hemels Manna er uit Zijne volheid gedurig regent in de hongerige en dorstige harten der ware gelovigen! Werd het door ons maar eens ondervonden, o, hoe zouden we dan in de geest met David uitroepen, Ps. 36: 8: "Hoe dierbaar is Uw goedertierenheid, o God! Dies de mensenkinderen onder de schaduw Uwer vleugelen toevlucht nemen. Ze worden dronken van de vettigheid Uws huizes; en Gij drenkt ze uit de beek Uwer wellusten". Maar helaas! de harten der mensen zijn zo vol van de wereld en liefde tot de zonden, dat dit hemelse Manna er niet in kan.

5. God hield het manna, omdat het Zijn kostelijke hemelse brood en koren, ja zelfs het brood der engelen was, in zeer grote waardij, en kon de minste verachting ervan niet verdragen. Daarom, toen het volk Israël het versmaadde en er zich afkerig van toonde..., vergramde de Heere Zich over deze hun zonde dermate, dat Hij vurige slangen onder hen zond, die een grote menigte volks doodden, Num. 21. Maar zo acht God ook niets hoger dan Christus, Zijn Zoon, dat wáre Manna in de hemel! Hij heeft in Hem Zijn welbehagen, en roept zulks met luider stemme voor het oor der wereld uit, Matth. 3: 17.

In de verste verte heeft Hij niet zoveel achting voor de gehele wereld met alles wat daarin is, als Hij heeft voor Zijn enige Zoon, onze Heere Jezus Christus. Daarom kunnen de mensen geen vreselijker zonde bedrijven en God nergens meer door vertoornen, dan uit ongeloof Christus, het hemelse Manna, te versmaden en gering te achten, en te weigeren Hem met een oprecht geloof als hun Zaligmaker aan te nemen. Van al zulke mensen zegt God, dat ze het leven niet zien zullen, maar dat de toom Gods op hen blijft, Johs. 3: 36. Om die reden worden wij allen zo ernstig vermaand, dat wij deze Zoon van Gods liefde toch zullen kussen, "opdat Hij niet toorne, en wij op den weg vergaan, wanneer Zijn toom maar een weinig zou ontbranden", Ps. 2: 12. Och, wat is het dan niet een verschrikkelijke zaak, dat de mensen nog zo gerust en zorgeloos in hun ongelovigheid kunnen leven en de Heere Jezus Christus nog met zulke ongevoelige harten kunnen blijven versmaden, zonder te vrezen dat de toom Gods eenmaal als een verschrikkelijk onweder over hen losbarsten zal en hen voor eeuwig zal verslinden. O, dat de ontfermende God er hun nog eens een gezicht in gave!

6. Ten slotte (om ons niet al te breedvoerig over deze zaak uit te laten), het manna moest vroeg door de kinderen Israëls vergaderd, naar huis gebracht en gegeten worden. Want als het maar één dag op het veld of in hun huizen liggen bleef, dan was het geheel en al bedorven, verteerd, gans smakeloos, en kon het niet genuttigd worden.

Zo ook Christus Jezus, het ware hemelse Manna: Hij moet door ons tijdig gezocht en vergaderd, in onze ziel gebracht en door ons gegeten worden met een oprecht geloof. Gebeurt het, dat de mensen langer blijven wachten en dit werk des geloofs door zorgeloze gerustheid en wereldliefde steeds van de éne dag tot de andere uitstellen en geen haast maken om Christus, het Brood des levens, voor zich te vergaderen... o, dan zal dit Manna als het ware voor hen bedorven en onnut worden. Christus zal met Zijn hemelse genade van hen wijken, de dood zal ze onverwachts overvallen en wee dan hunner, die zonder Christus sterven moeten!

O, mijn vrienden, men kan alle dingen uitstellen, maar dit Ene nodige mogen wij niet één dag uitstellen, omdat wij niet weten, of wij Christus wel kunnen vinden en of Hij nog wel één dag op ons zal willen wachten. Want hoort toch aandachtig naar Zijn woord, Spr. 8: 17: "Die Mij vroeg zoeken, zegt Hij, zullen Mij vinden"; dus niet maar "die Mij zoeken", maar "die Mij vroeg zoeken", dat wil zeggen: op de juiste tijd, terwijl Ik zo overvloedig voor hen op het veld regen, en eer Ik voor hun ogen verdwijn en wegs melt en ze Mij in der eeuwigheid niet meer zullen vinden.

O, bond de Heere dit eens op zoveel ongelovige en zorgeloze harten, die, hoeveel moeite de Heere ook reeds aan hen besteedde, nochtans tot nu toe niet hebben kunnen bewogen worden om uit hun legerplaats te gaan en naar Christus, het hemelse Manna, met ware ernst te zoeken!

Hierdoor zal nog nader kunnen blijken, hoe terecht de Heere Jezus Zich hier aan ons voorstelt onder het beeld van het manna. O, hoe gelukkig zijn zij, die een rechte kennis verkregen hebben van deze hemelse spijze. Dit is een geluk, dat maar aan weinigen te beurt valt. Voor de mensen, zowel in als buiten het christendom, is deze Goddelijke spijze gans en al bedekt en verborgen, en ook zelfs de allerheiligste kent er nog maar weinig van. Dit wil ons de Zaligmaker nu leren, als Hij hier Zichzelf met Zijn hemelse genade aan ons beschrijft als zulk een Manna dat verborgen . is.

Wij gaan dan nu de nadere beschrijving van dit dierbare Manna in het kort overwegen. De Heere Jezus, Die Zichzelf het best kent en daarom van Zichzelf ook het best kan getuigen, roept hier als het ware voor onze oren uit, dat Hij een zodanig Manna is, dat verborgen is Het blijkt terstond voor een ieder, die in de Heilige Schrift thuis is, dat de Zaligmaker hier. op Gods gebod zinspeelt uit Ex. 16: 33. Daar wordt de kinderen Israëls bevolen, dat ze een gomer manna moesten doen in een gouden kruik en dat ze die kruik moesten plaatsen in het binnenste heiligdom voor de ark der getuigenis, opdat die daar voor het aangezicht des Heeren staan zou tot een gedachtenis voor de volgende geslachten; zoals die gouden kruik dan ook later op die wijze vele eeuwen lang onder Israël is bewaard gebleven.

Welnu, dit manna in die gouden kruik was voor het volk Israël gans en al bedekt en verborgen; niemand van hen kon het zien, want het was besloten in die gouden kruik, en die werd in het binnenste van de tabernakel en van de tempel bewaard, waar alleen maar de Hogepriester eenmaal per jaar op de grote verzoendag mocht binnengaan.

Met een zinspeling nu op dit verborgen manna in de gouden kruik, noemt de Heere Jezus hier Zichzelf *het Manna, dat verborgen is*; waarmee Hij hier wil afbeelden, hoe totaal verborgen Hij met Zijn hemelse en geestelijke genade voor de wereld is, en hoe weinig zelfs ook Zijn kinderen, de ware gelovigen, hier in dit aardse leven nog van Hem zien en kennen.

1. Als wij Hem lichamelijk beschouwen en het oog slaan op Zijn verheerlijkte mensheid welke Hij bezit, dan is Hij terecht dat Manna dat verborgen is. Want geen lichamelijk oog ziet Hem hier op deze wereld, omdat Hij, evenals dat Manna daar boven in de hemel, in het binnenste heiligdom is voor Gods troon. Hij heeft bij Zijn hemelvaart met Zijn, mensheid deze aarde geheel verlaten en Hij zal daar niet terugkomen dan op de jongste dag, om te oordelen de levenden en de doden. Dan zal Hij in dit opzicht geen verborgen Manna meel zijn, maar alle vlees zal Hem dan aanschouwen en Hem zien zitten op de wolken des hemels, zelfs ook ze die Hem doorstoken hebben! En de ware gelovigen zullen Hem dan (voor eeuwig) zien, gelijk Hij is, 1 Jobs. 3: 2.

2. Indien wij echter Christus hier geestelijk beschouwen, zoals Hij Immanuël,

God en Mens in één Persoon, Gods eniggeboren Zoon, de grote Verlosser en Zaligmaker Zijner gemeente is, en als zodanig niet anders dan met de geestelijke ogen van een oprecht geloof aanschouwd kan worden, o dan is Hij ook stellig het Manna dat verborgen is.

Er is niets dat meer verborgen en minder in de wereld (zichtbaar n.l.) is, dan Christus in de volheid van Zijn hemelse genade. Hij is de Parel van grote waarde, die maar door weinigen gevonden wordt. Weliswaar hebben de mensen overal veel te spreken over Christus; het lijkt wel, alsof ze Hem allen van nabij kenden en of hun ogen deze Koning in Zijn schoonheid gezien hadden. Zulke uitspraken doen ze over Hem met hun mond en hun belijdenis, maar och! als al dit werk eens bij het rechte licht gezien wordt, dan bespeurt men niet zonder grote droefheid, dat de arme mensen zich zo bezighouden met een onbekende Christus, Die alleen maar een voortbrengsel van hun eigen hersenen is, maar dat de Heere Jezus Christus Zelf voor hen ten enenmale verborgen en onbekend is. Want zoals de Schrift in Matth. 11: 27 zegt: "Niemand kent den Zoon dan de Vader, noch iemand kent den Vader dan de Zoon en dien het de Zoon wil openbaren".

3. Hoe gij Hem ook beschouwen moogt: onze Heere Jezus Christus is echt dat Manna dat verborgen is.

Allereerst voor de geesteloze en onbekeerde wereld is Christus ganselijk verborgen. Niet één straaltje van Zijn hemelse genade en heerlijkheid heeft er ooit in hun dode harten geschenen. Ze liggen in de donkere kuil van de zonde en in de macht van satan geheel en al begraven, en zijn verder van Christus verwijderd dan het Oosten is van het Westen. Het is met de onwedergeboren wereld - ze moge dan naar buiten nog zoveel godsdienst en christelijkheid vertonen, als ze wil -, zoals er geschreven staat van de aarde, toen haar ongefomede klomp geschapen was, Gen. 1: 2: "De aarde nu was woest en ledig, en duisternis was op den afgrond".

Alle natuurlijke en geesteloze mensen zijn in de grond van hun ziel geheel en al duisternis, Ef. 5: 8. En Christus, het waarachtige Licht der wereld, die grote Zon der Gerechtigheid schijnt wel op hen in de verordeningen des Evangelies, maar deze duisternis heeft het Licht niet begrepen, Johs. 1: 5: De Heere Jezus kan niet anders dan alleen geestelijk, met een heilig en waarachtig geloof door ons gekend worden. Maar de, natuurlijke mens, die midden in het christendom geheel en al zonder de Geest leeft, "begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn, want ze zijn dwaasheid in zijn ogen, en hij kan ze niet verstaan, omdat ze geestelijk onderscheiden worden".

O rampzalige zieleblindheid! Wisten de arme zondaars maar eens wat het was, ze zouden zeer ontroerd en verschrikt worden, wanneer ze hier onze Zaligmaker horen getuigen, dat Hij het Manna is, dat verborgen is!

Ten eerste. Maar om meer in bijzonderheden te treden:

a. De Heere Jezus is een verborgen Manna en blijft dat ook eeuwig voor alle mensen, die verloren gaan en die tot het einde toe ongelovig en onbekeerlijk in de zonde blijven leven. Dezen komen nimmer tot de waarachtige kennis van Christus. Hun ogen worden nooit geopend! ze worden tegelijk met de kwade engelen "tot het oordeel des groten dags met eeuwige banden onder de duisternis bewaard", Judas, vers 6. Van deze rampzaligen schrijft de apostel Paulus in 2 Kor. 4: 3: "Doch indien ook ons Evangelie bedekt is, zo is het bedekt in degenen die verloren gaan".

b. De Heere Jezus is een Manna, dat verborgen is voor alle wijzen en verstandigen dezer wereld, die zich met een louter letterlijke en geesteloze kennis van Christus tevreden stellen en op hun gewaande wetenschap zeer

opgeblazen zijn. Van hen horen wij onze Zaligmaker uitroepen, Matth. 11: 25: "Ik dank U, Vader, Heere des hemels en der aarde, dat Gij deze dingen voor de wijzen en verstandigen verborgen hebt en hebt dezelve den kinderkens geopenbaard".

c. De Heere Jezus is een Manna, dat verborgen is voor alle vleselijke en onreine harten, die nog helemaal besmet zijn met liefde tot de zonde; waarin alle kwade lusten van zondige begeerlijkheden nog volkomen heerschappij voeren, zonder dat daartegen door Goddelijke genade inwendig gestreden wordt, om het hart daarvan door Christus gereinigd te krijgen. O, al dezulken kunnen onmogelijk tot kennis van dit ware hemelse Manna komen, want de liefde tot de zonde staat tussen Christus en hen in, en staat hun alzo in de weg, dat dit Manna hun wel gans en al verborgen moet blijven. Daarom heeft ons de Zaligmaker geleerd: "Zalig zijn de reinen van hart; want ze zullen God zien".

d. Ook is de Heere een "Manna", dat verborgen is voor alle aardse en wereldsgezinde mensen, wier deel in dit leven is. Voor hen is Hij als "een schat, in den akker verborgen". Matth. 13: 44. O, deze lieden jagen met hun hart zo zeer de zinnelijke en aardse dingen na, dat ze dit hemelse Manna, dit ware Brood des eeuwigen levens geheel voorbijlopen en niet eens begeren ernaar om te zien. Ze voeden zich zodanig met ijdelheid, dat ze van het hemelse Manna, Christus Jezus, met Zijn dierbare genade een walg hebben. Daarom blijft hun dit Manna dan ook volkomen verborgen; en er staat van de Heere Jezus opgetekend, Johs. 14: 22, dat Hij Zichzelf alleen aan Zijn gelovige Discipelen zal openbaren en niet aan de wereld.

e. Tenslotte, de Heere Jezus is een Manna, dat verborgen is voor alle hardnekkige, onboetvaardige en onbekeerlijke zondaars, die al des Heeren bestraffingen, vermaningen, roepingen en genadige beloften in de wind slaan en onverzettelijk in hun zonden blijven volharden. Tot hen roept Hij al wenende uit: "Och, of gij ook bekendet, ook nog in dezen uwen dag, hetgeen tot uwen vrede dient! Maar nu is het verborgen voor uw ogen", Luk. 19: 42; dat wil zeggen: aangezien gij naar Mij niet hebt willen horen en niet komen, zo ben en blijf Ik u nog een Manna dat verborgen is, en omdat Ik u z6 verborgen ben gebleven, zult gij in uw zonde sterven.

Zie, zo is dus dit hemelse Manna volstrekt verborgen voor alle onheilige en vleselijke mensen. Wat ze ook mogen hebben of weten, ze hebben of kennen Jezus Christus niet; en dat maakt, dat hun staat aller-verschrikkelijkst, ellendig en rampzalig is. O, dat ze het zelf eens zagen, ze zouden er in rouw en droefheid onder moeten wegsmelten.

Ten tweede. Maar geliefden! was dit het dan nog maar alleen, dat de Heere Jezus een "verborgen Manna" was voor de onbekeerde en ongelovige wereld; maar o, Hij is dat zelfs ook nog zozeer voor Zijn bekeerd volk en Zijn gelovigen.

Niet, dat Hij geheel en al voor hen verborgen is, zoals voor de vleselijke wereld. Want hoe zouden ze Hem dan kunnen beminnen en aanhangen met hun hart en oprecht in Hem geloven en op Hem betrouwen, als Hij Zichzelf niet enigermate door de werking Zijns Geestes aan hun zielen geopenbaard had. Hij Zelf spreekt en getuigt immers van hen, Johs. 10: 14: "Ik ben de goede Herder; en Ik ken de Mijnen en worde van de Mijnen gekend". Maar Hij is voor hen ook nog een Manna dat verborgen is vanwege die weinige geestelijke kennis, die ze nog van Hem hebben. Want zelfs de aller-heiligste en meest verlichte gelovigen kennen hier nog maar ten dele en profeteren ten dele, 1 Kor. 13: 9. Och, wat is de beminlijke Heere nog vaak voor de Zijnen

verborgen! Wat straalt er nog weinig licht van Zijn glansrijke en zalige heerlijkheid op hun zielen af, vooral in de duistere en geesteloze tijd, waarin wij leven. Terecht mag dus nu de Heere Jezus in het midden van Sion uitroepen, dat Hij het "Manna is, dat verborgen is".

O, naar mate een gelovige hier meer door de Heilige Geest inwendig in zijn ziel verlicht wordt, naar die mate leert hij zijn diepe en jammerlijke blindheid - (vergeleken) bij de kennis van de Heere Jezus - méér zien en met smart betreuen; en hij begint met zijn ganse hart toe te stemmen, dat Christus waarlijk dat Manna is, dat verborgen is. Paulus, die grote christen dank zij genade, belijdt daarom in Filipp. 3: 10 van zichzelf, dat al zijn begeerte daarheen leidde en zijn arbeid daarnaar uitging, dat hij Christus toch maar mocht kennen "en de kracht Zijner opstanding". Waarom hij dat deed? Niet anders dan omdat Christus, dat hemelse Manna, hem nog zo zeer verborgen was en hij die smartelijke onkunde en vervreemding van Christus niet verdragen kon. Daarom houdt hij zich, alsof hij gedurig nog pas wilde beginnen met het "leren kennen" van Christus.

En hierin hebben alle ware gelovigen die Apostel gedurig na te volgen. Hiertoe vermaant de Schrift hen allen, 2 Petrus 3: 18: "Maar wast op in de genade en kennis van onzen Heere en Zaligmaker Jezus Christus". En er staat van hen opgetekend, Hoséa 6: 3: "Dan zullen wij kennen, wij zullen vervolgen om den HEERE te kennen; Zijn uitgang is bereid als de dageraad". Dat betekent: zoals het licht met de dageraad langzamerhand opkomt en ongevoelig voortgaat te schijnen, zo is ook Christus uitgang en komst in de ziel. Allengskens begint Hij daar te schijnen.

En toch moet dit door ons niet zó verstaan worden, alsof de Heere Jezus evenzeer een verborgen Manna was voor alle gelovigen; d.w.z., alsof ze allen even weinig kennis van Hem hadden! Nee, waarlijk niet, geliefden! De Heere Jezus openbaart Zichzelf veel meer aan de éne dan aan de andere gelovige. O, er zijn er, die Hij verwaardigt in een nauw gemeenschap met Hem te leven: ze hebben vele openbaringen en genietingen van Christus.

Daarentegen zijn weer andere gelovigen door hun zondige verdorvenheid verder van de Heere Jezus vervreemd, en de gemeenschap tussen Hem en hen is zo groot niet als die van de anderen. Elk heeft hier zijn mate des geloofs, die hem van de Heere toebedeeld wordt, Rom. 12: 3, en naardat een ieders mate des geloofs is, is ook zijn kennis en genieting van Christus; en ze komen hierin het verst, die door de werking van de Heilige Geest het meest zich inspannen en strijden om Hem te kunnen genieten. En toch, alles wat Christus hier van Zichzelf aan Zijn gelovigen schenkt, zijn slechts eerstelingen van die volle oogst der heerlijke kennis en volzalige genieting van Hem, welke ze eenmaal, na dit leven, voor eeuwig in de hemel te wachten hebben. Dus getuigt hier onze dierbare Zaligmaker terecht van Zichzelf, dat Hij het Manna is, dat verborgen is. Daarmede achten wij deze zaak nu uitvoerig genoeg behandeld te hebben.

Nu blijft ons nog, zo de Heere wil en wij leven, in het vervolg over om nog wat nader te overwegen, hoe wij arme zondaars daartoe kunnen geraken, dat wij dit Goddelijke en hemelse Manna, dat zo diep voor ons verborgen is, mogen deelachtig worden en genieten.

Dit onderwijst ons de Zaligmaker ook zeer duidelijk in de tekst, waar Hij Zijn gelovige gemeente van Pergamus en ons allen, die dit Zijn Woord horen of lezen, belooft, dat Hij hem die overwint, zal geven te eten van dit Manna. Er is geen (enkele) weg om een kruimel van dit Manna te genieten, tenzij wij getrouw strijden en overwinnen; en dat de Heere Jezus ons dan Zelf daarvan te eten geeft, zoals in het

vervolg blijken zal.

Och, mijn lieve vrienden! mochten wij dit besprokene én op onze harten binden én daar recht belang in stellen, om onszelf en onze staat terdege te onderzoeken, hoe wij hier met Christus staan, en of wij al enige geestelijke openbaring en genieting van dit hemelse Manna, dat verborgen is, door de genade Gods aan onze zielen verkregen hebben. O, hieraan hangt uw en mijn eeuwige zaligheid! De Heere drukke het gewicht van deze grote zaak door Zijn Geest op onze harten, en ze ons genadig in de dag Zijner toekomst. AMEN.

Gepredikt te Kralingen, op 21 juli 1743.

VIJFDE LEERREDE OVER OPENBARINGEN 2: 17.

"Die overwint, Ik zal hem geven te eten van het Manna, dat verborgen is".

Het is een waarheid, dat de aller-kostelijkste en heilzaamste dingen ons niet in het minst tot nut of voordeel kunnen zijn, indien wij ze niet in bezit krijgen en ze niet op de rechte wijze kunnen gebruiken.

Wat kan het toch een zieke baten, dat de apothekerswinkel vol kostelijke medicijnen is, wanneer hij die (medicijnen nl) welke hij voor zijn genezing nodig heeft, daaruit niet verkrijgen kan? Wat nut doet het een naakte bedelaar, dat hij een heel stel goede en warme kleren ziet, als hij die niet aantrekken mag? Zal zon gezicht hem kunnen dekken of verwarmen? Of wat zal het een hongerig mens kunnen baten, dat hij met zijn ogen een tafel vol kostelijke spijzen ziet, als hij daarvan niets voor zichzelf nemen mag? Zal dit gezicht zijn lege buik kunnen verzadigen? En zo staat het nu ook met alle andere dingen: het beste dat er is, doet ons geen nut, als men het niet krijgen en gebruiken mag, wanneer men er om verlegen is.

Maar is dat zo bij lichamelijke of hemelse zaken, dan is Jezus Christus de algenoegzame Hoorn der zaligheid, die Rotssteen des heils, in Wie alles in oneindige overvloed gevonden wordt, wat wij arme rampzalige zondaren tot ons behoud, voor tijd en eeuwigheid, nodig hebben. Zo stelt Hij Zichzelf hier in de tekst ons voor ogen als het Manna dat verborgen is.

Welk een dierbare genade, heil en zaligheid daarin voor ons opgesloten is, hebben wij uitvoerig in onze twee vorige prediciën aangetoond.

Wat zal het nu een arm verloren zondaar kunnen baten, dat Christus zulk een aller-kostelijkst en -dierbaarst hemels Manna is? Zal hem alleen al het zien of horen daarvan enig wezenlijk profijt of waarachtige zaligheid kunnen aanbrengen? O nee, niet meer dan een zieke genezen zal kunnen worden door medicijnen te zien, en een naakte bedekt zal worden door het aanschouwen van kleren, en een hongerige gevoed en verzadigd door het aanschouwen der spijzen.

Het is dus volstrekt nodig, zo wij van dat hemelse Manna, Christus Jezus, enig waarachtig profijt tot zaligheid en behoud onzer ziel zullen trekken..., dat wij het dierbaar Manna, hoe verborgen fret ook zijn mag, voor ons verkrijgen, en dat wij de macht daarvan te eten tot onze zielsverkwikking, versterking en verzadiging, ontvangen, en wel door middel van een oprecht en ongeveinsd geloof, hetwelk door de Heilige Geest bij de verkondiging des Evangelies in ons moet gewerkt en meer en meer moet versterkt worden. O, zonder dat eten van Christus, het ware hemelse Brood! moeten wij eeuwig verloren gaan en in onze zonden sterven. Hoort de Zaligmaker dit Zelf bevestigen in Jobs. 6: 53: "Voorwaar, voorwaar zeg Ik ulieden: Tenzij dat gij het vlees des Zoons des mensen eet en Zijn bloed drinkt, zo hebt gij geen leven in uzelfen".

Vandaar dat Hij van deze grote en aller-gewichtigste zaak in de tekst ook zo duidelijk melding maakt en dat Hij het in geen geval voldoende acht, Zichzelf maar uitwendig aan ons te beschrijven en voor te stellen als dat Manna dat verborgen is. Neen, maar daarom doet Hij ook deze dierbare belofte (erbij), ***dat Hij van dit Manna zal te eten geven aan hem die overwint.***

Deze dierbare belofte des Heilands wensen wij nu met Zijn hulp en genadige bijstand nog wat nader te overwegen. *Och, dat de Heere de ogen en harten der mensen daarvoor wilde openen, dat ze deze hemelse verborgenheden nog eens recht verstaan mochten.*

Er liggen in dit deel van 's Heilands belofte weer drie zeer gewichtige zaken, overwaard om door ons met heilige aandacht des harten overwogen te worden; want ze zijn a.h.w. de ziel van ons christendom.

I. Wat het betekent, van Christus - dat verborgen Manna - *te eten*.

II. Hoe dit een genade is, die de Heere Jezus Zelf, door Zijn Geest, in het hart der uitverkorenen werken moet, zoals Hij hier dan ook belooft hun *te zullen geven*, zeggende "Ik zal hem geven te eten van het Manna dat verborgen is".

III. Hoe Christus deze grote genade alleen belooft te geven aan hem *die overwint* en aan niemand anders.

I. De zaak zelf of het dierbare heilgoed, dat de Heere Jezus Christus hier toezegt en belooft aan de arme gelovige zondaars, is: *te eten van Hem, het Manna dat verborgen is*. Uit hetgeen wij al eerder van dit Manna gezegd hebben, is voldoende duidelijk te zien, dat wij - om Zijn hoedanigheid recht geestelijk te verstaan - hier gedurig moeten blijven letten op dat aardse manna, dat God oudtijds aan de kinderen Israëls gaf in de woestijn. Want dat was een aller-juiste afbeelding van Christus en van Zijn hemelse genade, in de harten van alle ware gelovigen. Daarom heeft de Heiland hier in de tekst op deze voorstelling van Hem ook alleszins het oog. Nu weten wij, dat het aardse, manna ook niet gegeven werd aan de kinderen Israëls, om alleen maar door hen gezien te worden en om er veel over te spreken; nee, het werd hun tot een noodzakelijk voedsel en voedzame spijs gegeven, opdat ze het zouden eten, er zich mede voeden en het leven onderhouden. Ziet, daartoe diende hun dit hemelse brood of koren.

Maar zo is het nu ook met de Heere Jezus Christus, dat ware Brood des levens en der zaligheid, gelegen. God schenkt Zich niet aan de wereld om slechts door ons gezien en gekend te worden, ofschoon dit ook noodzakelijk is. Ook niet, opdat de mensen maar veel over Christus zouden spreken en er zich tevreden mee stellen, dat ze een fraaie belijdenis van Hem kunnen afleggen, en ook wat weten te zeggen van de geestelijke verborgenheden van Zijn koninkrijk - o nee, de Heere Jezus Christus is een veel te waardig, nuttig en dierbaar Pand, dan dat Hij alleen tot zulke geringe doeleinden zou dienen.

Het rechte eigenlijke gebruik waartoe God Hem aan de wereld schonk, is opdat Hij ons geestelijk dezelfde dienst bewijzen zou, als het Manna vroeger de kinderen Israëls bewees in lichamelijk opzicht, (namelijk) opdat Hij ons tot een geestelijk zielsvoedsel zou strekken, om onze arme ledige en hongerige harten, die anders van gebrek en ellende voor eeuwig hadden moeten vergaan, inwendig door de werking des Heiligen Geestes te spijzigen, te verkwikken, te verzadigen en in het leven te houden, en opdat Hij . daartoe met waar geloof door ons zou genomen, gegeten en gesmaakt worden.

Ziet, dit is het grote gebruik, dat wij arme zondaars, van Christus, dat hemelse Manna en ware Brood des levens, te maken hebben door de genade des Heiligen Geestes. Zonder dat, kan noch ons horen noch ons aanschouwen noch ons spreken en belijden van Christus ons iets helpen tot onze zaligheid en behoud. Het is hier, zoals de Heere Jezus Zelf zegt in Johs. 6: 51: "Ik ben dat levende Brood Dat uit den hemel nedergedaald is; zo iemand van dit Brood eet, die zal in der eeuwigheid leven".

Ziet, dit Brood, dit hemelse Manna te eten, dit alleen geeft het eeuwige leven. Anders blijven wij voor eeuwig in de dood der zonde liggen. En er is voor ons geen andere weg om zalig of behouden te worden. Daarom wordt er in de Heilige Schrift zoveel gesproken van Christus te eten, te drinken, te smaken en te genieten. En zo belooft de Zaligmaker in de tekst nu ook: "Ik zal hem geven te eten van het Manna, dat

verborgen is". O, dat de Heere ons de noodzaak om Christus in het geloof te mogen eten, nog eens recht wilde doen zien, naardien daaraan toch onze ganse zaligheid hangt!

Wij zullen ons thans over deze gewichtige zaak in het algemeen niet zo breed uitlaten. Wij hebben daarover bij andere gelegenheden al dikwijls gesproken, en zeer uitvoerig. Zoals nog onlangs naar aanleiding van de Heidelberger Catechismus, Zondag 28, over de vraag van de Onderwijzer: "Wat is dat te zeggen, het gekruiste lichaam van Christus te eten en Zijn vergoten bloed te drinken?" Toen zagen we, dat het geestelijk eten van Christus niets anders is, "dan het ganse lijden en sterven van Christus met een gelovig hart aannemen, en daardoor vergeving der zonden en het eeuwige leven verkrijgen; en ook daar benevens door den Heiligen Geest hoe langer hoe meer met Christus verenigd worden".

Ook hebben wij nog onlangs ter gelegenheid van het Heilige Avondmaal over deze zaak gesproken, toen wij de woorden van Paulus verklaarden, dat zij die de tabernakel dienden, "geen macht hebben om van het altaar - Christus Jezus - te eten".

In het bijzonder hebben wij u deze hemelse verborgenheid omstandig en breed verklaard, -toen wij de eerste belofte van Christus aan de Gemeente van Efëze uitéénzetten: "Die overwint, Ik zal hem geven te eten van den boom des levens, die in het midden van het paradijs Gods is".

Om die reden zullen wij nu van deze zaak in het algemeen maar met weinige woorden zeggen, dat het "eten" van Christus, dat "Manna dat verborgen is", in de grond der zaak niets anders is dan dat oprecht gelovig aannemen en omhelzen van de Heere Jezus met al Zijn hemelse heilgoederen. En dit doet een arm verloren zondaar, wanneer hij:

1. Door de werking van Gods. Geest zichzelf gans ellendig en rampzalig onder de zonden en onder Gods rechtvaardige toom en vloek ziet liggen, en buiten Christus niets tot zijn zaligheid of verlossing weet te doen, en ook nergens bij enig schepsel in hemel of op aarde de minste hulp of troost voor zijn arme ziel meer kan vinden.

2. Wanneer hij zo geheel en al voor God verbroken en verslagen ligt en zijn missen van Christus en van Gods genade niet langer verdragen kan, maar met de verloren zoon uitroepen moet: "Ik verga van honger". Helaas! hadden de arme mensen maar eens werkelijk een enkel kruimpje van dat hemelse Manna gesmaakt en er maar eens recht gelovig van gegeten: ze zouden nu in geen aardse dingen meer enige smaak of genoegen kunnen vinden. Dit is Christus voorrecht boven de wereld en alle aardse schepselen en vermaken, dat namelijk alles verdwijnt, zodra Hij in de ziel komt.

Maar laat ons deze zaak uit de tekst nog een weinig ophelderen.

Het gelovig eten van de Heere Jezus en van Zijn hemelse genade wordt ons hier voorgesteld als *een Manna dat verborgen is*, d.w.z. dat Hij op een geestelijke manier door de arme zielen der gelovigen evenzo gegeten wordt, als oudtijds het manna gegeten werd door de kinderen Israëls. Nu, hoe aten de kinderen Israëls het manna? ze deden het op de volgende wijze:

(1). Ze aten het manna in de woestijn, in een zeer barre en woeste wildernis, waar ze veel ellende en tegenspoed, veel strijd en moeite hadden te verduren en als droevige pelgrims omzwierven. Maar zo eten alle ware gelovigen hier ook van de Heere Jezus en van Zijn hemelse genade in de woestijn dezer wereld, waar ze gedurig met veel ellende, droefenissen, tegenspoeden en vijanden, geestelijk én lichamelijk, te strijden hebben. Daar in die nare woestijn en wildernis, in dat tranendal is de Heere Jezus al

hun troost en verkwikking, en al het voedsel voor hun hongerige zielen.

O, als ze Hem, dat ware Brood uit de hemel, hier in die aardse woestijn niet bij zich hadden, ze zouden hun reis onmogelijk volbrengen, maar onderweg van geestelijk zielsgebrek en ellende moeten vergaan. Want de gehele wereld kan toch een arme ziel niet voeden noch in het leven onderhouden. Elke gelovige moet hier in navolging van David, tot de Heere zeggen, Ps. 119: 92, "Indien Uw Wet - indien Uw Christus - niet ware geweest al mijn vermakings, ik ware in mijn druk al lang vergaan".

(2). De kinderen Israëls aten van het manna overal in de woestijn. Nu eens waren ze hier gelegerd, dan weer op een andere plaats, en het manna volgde hen overal. Dat regende overal waar ze waren, mits ze niet verreiden dan onder geleide van de wolken en vuurkolom, die hen steeds bij dag en nacht voorging om hun de weg te wijzen. Maar waar ook de arme gelovigen in de woestijn dezer wereld mogen zwerven, waarheen ze zich ook begeven op 's Heeren geleide en roeping, overal is Christus, het hemelse Manna, toch bij hen. Overal regent Hij voor hen, en voedt en onderhoudt hunne zielen; want Hij heeft hun beloofd, dat Hij met hen zijn zal al de dagen tot de voleinding der wereld, Matth. 28: 20; en er staat in Ps. 94: 14: "Want de HEERE zal Zijn volk niet begeven en Hij zal Zijn erve niet verlaten".

(3). De kinderen Israëls aten het manna dagelijks, 's morgens, 's middags en 's avonds. Want er was voor hen geen andere spijs in de woestijn, om van te leven. Maar de Heere Jezus, die hemelse Spijze, moet ook dagelijks door Zijn gelovigen gegeten worden. Want Hij is hun gedurig en tot alles nodig. Hij is hun enige zielsvoedsel. Ze kunnen zonder Hem niets doen, Johs. 15: 5. In Hem woont al de volheid, Kol. 2: 9.. Hij moet hen elk ogenblik bevochtigen, Jes. 27: 3.

(4). De kinderen Israëls aten het manna ook bij alle gelegenheden. Het was hun spijs in zieke en gezonde dagen, bij henzelf binnenshuis en bij anderen, bij maaltijden, buitenshuis. Het was al maar manna, manna, dat ze aten. Maar zo is de Heere Jezus met Zijn genade, ook bij alle gelegenheden dat enige zielsvoedsel Zijner gelovigen. Zijn ze innerlijk enigszins in een gezonde en welgestelde staat, dan moeten ze gedurig in de geest van Hem eten, anders kunnen ze niet langer gezond blijven. Zijn ze zwak of ziek naar de ziel: van Hem te eten is het enige medicijn tot herstel. In het verborgen, bij zichzelf, of in het publiek bij anderen, het moet alles Christus, Christus zijn, Die ze in het geloof steeds moeten gebruiken en van Wie ze geestelijk voedsel en leven moeten hebben. Ze kunnen Hem bij niet één gelegenheid missen, want hun ganse leven is "met Christus verborgen in God", Kol. 3: 3. Zoals de leden geheel en al van het hoofd afhangen, zo hangen ze geheel van Christus af. Dit deed Asaf tot de Heere zeggen, Ps. 73: 23: "Ik zal dan gedurig bij U zijn".

(5). De kinderen Israëls aten het manna in plaats van het vlees, de komkommers, de ajuinen en andere harde en ruw spijsen, die ze vroeger in Egypteland gegeten hadden. Toen kenden ze dat manna, het hemelse koren niet. Dit was voor hen totaal nieuw spijs, vooral toen ze het voor het eerst te eten kregen. Alle ware gelovigen eten hier ook de Heere Jezus, dat ware hemelse Manna, in plaats van die grove en harde spijs, die ze voorheen gewoon waren te eten in dat vleselijk Egypte en het rampzalig diensthuis der zonden. Toen leefden ze geheel naar het vlees en daarom aten ze toen ook niet anders dan het grove vleselijke voedsel en de zwijnendraf van hun eigen ongerechtigheid. De stinkende ajuinen en knoflook van de zonden en allerlei kwade lusten en begeerlijkheden, de komkommers der wereldse wellusten en vermaken: dat

was toen hun voedsel, daar leefden ze toen van. Maar welk een zalige verandering in de grond van hun hart. Nu kunnen ze die Egyptische spijzen niet verdragen, nu worden ze gespijsd en gevoed inwendig met Christus en Zijn hemelse genade; nu moet het alles naar Christus rieken en een smaak van Christus hebben, wat hun ziel kan voeden en verkwikken. Ze achten nu met de Apostel- alle dingen schade en drek, om Christus maar te gewinnen, Fil. 3: 8.

(6). De kinderen Israëls aten het manna met honger en gretigheid. Als ze geen honger hadden, konden ze er niet van eten. Spijze is voor de honger. Maar o! de Heere Jezus wordt ook niet dan alleen door hongerige, dorstige en heilbegerige zielen gegeten. Waar het hart onder de zondelast gans vermoeid is, waar de ziel verslagen is, daaronder moet bezwijken en nergens enige hulp en troost kan vinden, dáár wordt de Heere Jezus pas dierbaar en noodzakelijk; dáár hongert en dorst de ziel naar Hem, daar kan ze Christus en Zijn hemelse goederen niet missen; daar moet ze Hem eten en genieten, en zich met Hem verkwikken en verzadigen. Maar waar geen waarachtige honger en dorst of begeerte naar Christus is, daar mag de mens Hem ook niet eten, daar kan hij deze Spijze niet verdragen. Daarom staat er van Christus, Ps. 107: 9: "Hij heeft de dorstige ziel verzadigd, en de hongerige ziel met goed vervuld".

(7). De kinderen Israëls aten het manna met lust, smaak, genoeg en verkwikking, wanneer ze echt honger hadden. Want het was een zeer lieflijke en aangename spijs, zoals wij al eerder aantoonde.. Maar o, hoe zoet en lieflijk smaakt de Heere Jezus, met Zijn hemelse genade en vertroosting, aan de hongerige en dorstige zielen der arme gelovigen, die zwaar met hun zonden beladen zijn! O, wat een dierbaarheid en aangenaamheid, welk een onuitsprekelijke troost en blijdschap, wat al vrede en verkwikking smaakt een arme gelovige ziel in de genieting van de Heere Jezus. Hij is toch Zijn gelovigen dierbaar! 1 P. 2: 7. "Al wat aan Hem is, is gans begerlijk", Hoogl. 5: 16. Ze roepen uit: "Hij verkwikt mijn ziel", Ps. 23: 3.

(8). De kinderen Israëls aten het manna tot verzadiging toe. Ieder mocht daar zoveel van eten, als hij wilde. Maar zo worden de ware gelovigen die de Heere Jezus geestelijk eten, ook ten volle met en door Hem verzadigd. Hij neemt alle zonden, ellenden en droefenissen geheel van hen weg. Hij stilt al hun zielsgebrek. O, ze vinden een onbegrijpelijke volheid en algenoegzaamheid van alle genade in de Heere Jezus. Ze kunnen het alles niet bevatten. Ze worden verzadigd met het goede van Zijn huis, met het heilige van Zijn paleis, Ps. 65: 5. 9. Ten slotte aten de kinderen Israëls het manna voortdurend, tot hun dood toe. Want het regende, zolang ze in de woestijn waren, veertig jaar lang. En ze zijn allen, op twee na, in de woestijn gestorven. De ware gelovigen eten ook de Heere Jezus, het ware Manna, hier op aarde, tot het einde hans levens toe. Want hun geloof houdt nimmer op. Ze vallen nooit weer geheel van Christus af. O neen! Hij blijft altijd met Zijn Geest in hen, en ze hangen Hem volstandig aan, tot hun dood toe.

Ziedaar, geliefden! dit is het eten van het Manna, dat verborgen is, waarvan hier in de tekst gesproken wordt. O, hoe zalig en gelukkig zijn ze niet, die tot deze goddelijke genade verwaardigd worden! ze laten de wereld met al haar ijdele en zondige vermaken varen, en dat blijmoedig! O, ze begeren alleen maar de genieting van Christus te hebben, en dat ze gedurig avondmaal mogen houden met Hem, en Hij met hen, Openb. 3: 20.

II. Maar hoe komt nu een arm zondaar tot dit grote en zalige geluk, om zo van

Christus, dat hemelse Manna, te eten? Het is immers een "Manna dat verborgen is", waar geen vleeselijk mens enig gezicht, veel minder enige genieting van krijgen kan. Maar ziehier, hoe dit geschiedt.

De Heere Jezus wil zulks aan Zijn uitverkorenen en gelovigen *Zelf geven* en het door Zijn Geest in hen werken, indien ze overwinnen. "Die overwint", zegt Hij, "Ik zal hem geven te eten van het Manna, dat verborgen is". Een arm gelovig zondaar komt tot zulk een gemeenschap aan Christus en Zijn hemelse goederen geenszins van of uit zichzelf. O, neen! het is alles enkel en alleen een genadegave Gods en een krachtig werk des Heiligen Geestes in des zondaars hart. Want niemand kan tot Christus komen, tenzij de Vader hem trekke, Jhs. 6: 44. Het gaat dus hier geestelijk weer precies eender toe als oudtijds lichamelijk onder Israël: de Heere gaf hun te eten van het manna, en dat langs drie bijzondere wegen, die tot zulke doeleinden zeer noodzakelijk waren:

1. Door het manna dagelijks overvloedig voor hen op het veld te doen regenen, hun het elke morgen uit de hemel toe te zenden en hun vrijheid te geven, om het te vergaderen en te eten.
2. Door hun honger en hun begeerte naar die spijs gedurig op te wekken en te vernieuwen, naardien ze steeds spijs tot hun onderhoud nodig hadden en Hij hun, buiten het manna, geen ander voedsel in de woestijn liet vinden. Door hun ook kracht en vermogen te schenken, om dit manna te kunnen eten. Want het is niet voldoende, dat de Heere de mens spijs schenkt, Hij moet er hem ook de kracht bij geven en het vermogen om ze te gebruiken. Wat heeft een dode aan de kostelijkste spijzen. Hij kan er toch niets van nemen? Evenzo doet en handelt de Heere in het geestelijke. Christus Zelf geeft hier aan Zijn gelovigen dat hemelse Manna, dat verborgen is, te eten.
3. Door Zich gedurig in de Geest en onder de middelen en ordinantiën van het Woord, aan hun harten te openbaren en hen bij Zijn hemels licht steeds te onderwijzen in de beloften des Evangelies, waarin Hij Zichzelf mét al Zijn heilsgoederen om-niet aan hen schenkt, door Zijn genadige beloften met de kracht Zijns Geestes op hun harten te drukken en hen van hun waarheid inwendig te overtuigen. Want alleen de beloften des Evangelies kunnen ons recht en vrije toegang geven tot Christus en Zijn hemelse genade. De beloften zijn als het ware Christus hand, die Hij tot ons uitstrekt en waarmee Hij Zichzelf met al Zijn weldaden aan de arme zondaars geeft. Wanneer dan de Heere die beloften des Evangelies, door de werking Zijns Geestes, opent voor de harten Zijner gelovigen en Zich daarin als hun algenoegzame Zaligmaker en Verlosser steeds aan hen voorstelt, Zich geeft uit vrije genade en vriendelijk tot Zich lokt, roept en nodigt, zeggende: "Eet, vrienden, drinkt, en wordt dronken, o liefsten", Hoogl. 5: 1, dan is dat het middel, waardoor Hij Zijn gelovigen gedurig te eten geeft van het Manna, dat verborgen is.
4. Nogmaals, de Heere Jezus geeft aan Zijn gelovigen ook te eten van dat Manna dat verborgen is, door hoe langer hoe meer heilige en oprechte begeerte naar Hem op te wekken en Zijn hemelse genade in hun zielen uit te storten; door aan hen hun zonden en verdorvenheid, en al hun rampzalig zielsgebrek gedurig méér, bij het licht des Geestes te openbaren en dat zo gevoelig op hun hart te drukken, dat ze het bij en in zichzelf niet kunnen uithouden, en ook nergens bij enig schepsel de geringste troost of voedsel meer voor hun ellendige en ledige zielen kunnen vinden. Dóór dit Geesteslicht drijft hen de Heere Jezus hoe langer hoe meer uit henzelf, en maakt hen heilbegerig naar

Hem en Zijn genade, en zo is dit dus het rechte middel om hen tot Hem te doen komen en hen met Zijn hemelse genade gedurig te voeden en te spijzigen.

5. Tenslotte geeft Christus ook Zijn gelovigen te eten van het Manna dat verborgen is, door de kracht van Zijn Heilige Geest, door hun geloof hoe langer hoe meer te versterken en te doen toenemen. Hij doet, dank ze de verborgen invloed en werking Zijns Geestes, de wortel des geloofs in hun harten steeds meer aanwassen, waardoor ze dan al meer en vaster aan Hem gewend en verkleefd raken, Hem lichter en gemakkelijker weten aan te grijpen en in hun harten te brengen, en zich oprechter en vrijmoediger op Hem leren verlaten. Ze krijgen een vaster grond van vertrouwen op de Heere Jezus en op Gods vrije genade; ze eten, smaken en genieten Hem dan nu ook meer in de Geest, en vertroosten en verblijden zich in Hem op meer gelovige en bestendige wijze.

En op die manier geeft de Heere Jezus aan Zijn gelovigen dan nu te eten van het Manna dat verborgen is. Hij verenigt Zich met hen hoe langer hoe meer in de Geest. Hij trekt hen voortdurend tot Zich. Hij doet hen gedurig Zijn hemelse genade smaken. Hij vervult steeds al hun zielsgebrek en schenkt hun de vertroosting en blijdschap Zijns Geestes, zodat ze met een gewillig hart het aardse verachten, om meer van dit hemelse Manna te mogen eten en daarmee ware gemeenschap te hebben.

Het blijkt dan, hoe alle genieting van de Heere Jezus een vrije gave van Gods zuivere genade is. O, hoe moet hier alles aan de arme zondaars uit de hemel geschonken worden; 's Heeren Geest moet het alles in hen werken. Christus Zelf is de milde Uitdelers van Zijn eigen genade; de arme gelovigen moeten hier gedurig uit Zijn hand leven. Hij moet Zichzelf met Zijn volheid en genade voortdurend aan hen schenken. Christus is hier "alles en in allen". Niemand kan het minste kruimpje geloof hebben, of hij moet het van Christus hand ontvangen. Hij is de volle fontein en springbron, waaruit alles moet voortkomen. Och, of wij dat Woord van Christus nog eens recht leerden verstaan: "Ik zal het geven". Gewis, aan het leren van dat éne woord hangt onze ganse zaligheid.

III. Maar wie zijn ze nu, aan wie de Heere Jezus deze dierbare belofte doet? Het is hij "*die overwint*", dat wil zeggen: één van de oprecht gelovigen, die door de kracht van de Heere Jezus de zonde, de satan en de wereld voor zijn grootste vijanden houdt, en dapper en standvastig tegen hen strijd voert met de wapenen des Geestes, om die al meer en meer te overwinnen en geheel uit zijn hart te werpen. Zo iemand die zijn best doet, om Christus, zijn Heere en Zaligmaker, getrouw aan te hangen, te vrezen, te dienen en Hem in alles gewillig te gehoorzamen, Christus alzo door genade metterdaad en in zuivere liefde steeds te gehoorzamen, zichzelf geheel en al aan Zijn wetten en heerschappij te onderwerpen, alles te haten en ten onder te brengen wat Hem mishaaft, en zo zichzelf tot een slaaf van Christus te maken, en niet meer van doen te willen hebben met de satan, de wereld en de zonde. Ja, ook alle kruis en lijden om Zijns Naams wil met geduld te dragen en in dat alles standvastig en arbeidzaam te volharden, en steeds meer en meer te vorderen en toe te nemen.

Ziet, dat is hier deze geestelijke overwinning. En aan deze overwinning hangt nu aller mensen zaligheid. Aan die overwinning verbindt hier de Zaligmaker deze heerlijke belofte, zeggende: "Die overwint, Ik zal hem geven te eten van het Manna dat verborgen is"; waaruit wij dan vooral deze twee dingen leren. O, dat ze ons door des

Heeren Geest eens recht op het hart gedrukt werden!

Ten eerste. Dat men niet eerder van Christus en van Zijn hemelse genade waarlijk genieten kan, dan wanneer men oprechte gehoorzaamheid jegens Hem heeft en afstand van de zonde doet. O, als wij dapper tegen alle zonden willen strijden, en de wereld en ons boze vlees niet willen verschonen, maar in de kracht des Heiligen Geestes arbeiden om die al meer en meer te overwinnen, dan zullen wij vaak een zalige genieting hebben van de Heere Jezus en van Zijn hemelse genade. Maar is het, dat wij op dit punt maar weinig doen tegen de satan, de wereld en de zonden, dan zullen wij ook weinig van Christus genieten.

Allen die klagen over gemis en ontbering van Christus, hebben maar getrouw naar deze regel te werk te gaan, en dan zullen ze de schuld steeds aan hun kant vinden; ze zullen bespeuren, dat het hun aan voldoende strijd tegen de zonde ontbreekt. Dat zal er de reden van zijn, dat ze niet meer kunnen eten van Christus, het Manna dat verborgen is. Want de tederste Godzaligen, die het meest in Jezus kracht hun zonden bestrijden, genieten ook het meest van Hem. Ieder ontvangt van dit Manna te eten, naardat hij overwint. O, hoe moest deze dierbare belofte - n.l. Christus meer te zullen smaken en genieten - hier alle heiligen gedurig tot een flinke en volhardende strijd tegen de zonde, de wereld en de satan aansporen. Want hier ligt een zeer grote beloning voor hun moeite.

De andere waarheid die de Heere Jezus ons hier wil onderwijzen, is deze, dat alle gemeenschap en geestelijke genieting van Hem, die de mensen voorwenden te bezitten en die niet gepaard gaat met oprechte strijd tegen en aanvankelijke overwinning over de wereld en over alle zonden, hetzij klein of groot..., slechts ijdele roem en louter bedrog van satan is.

O geliefden! dit zal steeds één van de vaste grondregels van ons Christendom zijn en blijven, dat - wát de mensen ook voorgeven van Christus te geloven, te genieten en te ontvangen - het allemaal een snode, geveinsde en valse belijdenis is, indien men hen ervan kan overtuigen, dat ze nog gans en al met hun hart staan in de liefde voor de wereld en voor deze of gene bekende zonde, die ze nog niet willen verlaten en die ze met de wapenen des Geestes nog niet oprecht willen bestrijden en overwinnen. Zulke mensen kunnen nog geen kruimel genade van Christus genieten. O, hetgeen ze dénken van Hem te bezitten, is louter inbeelding, bedrog en waan, waarmee ze eenmaal stellig zullen verzingen in het eeuwig verderf, indien ze zich niet door Gods genade bekeren van hun snode geveinsdheid.

Hiermee is het eerste deel van deze dierbare belofte van de Heere Jezus nu voldoende behandeld. Mocht ze nu maar in uw ziel ingang gevonden hebben, dan ware mijn arbeid niet ijdel in de Heere.

Och, geliefde toehoorders! mocht u nog maar in deze dag bekennen, wat tot uw eeuwige vrede dient, dan zouden de engelen Gods zich over uw bekering verheugen, het hemels Jeruzalem zou juichen over uw lot, en ik zou in de dag der toekomst kunnen zeggen: "Hier ben ik, Heere! en de kinderen die Gij mij gegeven hebt." Maar als uw harten verhard zijn gebleven, dan zal Jezus tot u zeggen: "Gaat weg van Mij, Ik heb, u nooit gekend; gij wildet niet, dat Ik Koning over u zijn zou". God schenke ons genade, door Christus Jezus onze Heere. AMEN.

Gepredikt te Kralingen), op 28 juli 1743.

NASCHRIFT VAN DE BEWERKER.

J. VAN DER HAAR, V.D.M.

Van der Groe is mij al van der jeugd af bekend. O.a. Uit zijn Biddagspredikatie en zijn standaardwerk "Toetssteen der ware en valse genade", waaruit vooral de verklaring van de gelijkenis over de Farizeeër en de tollenaar (Lukas 18) mij bijzonder geliefd is.

De hier herschreven Vijf Leerredenen over Openbaring 2: 11 en 17 leerde ik pas veel later kennen, n.l. in mijn Zeeuwse tijd. Het boekje waaruit deze preken zijn overgeschreven, ontving ik uit de nalatenschap van wijlen *mej. Johanna Gaakeer* te Sint Maartensdijk (Tholen), door ons indertijd in de wandeling "Tante Want(je)" genoemd. Van der jeugd af had ze de Heere mogen vrezen en liefhebben. Trouw ging ze op onder bet Woord en zocht ze Gods genade in de weg van het Heilig Avondmaal. Toen ik haar leerde kennen, was ze al in de tachtig, en krom en stijf van de reuma. Nog zie ik haar voor mij. In haar kleine handen kon ze nog net het boekje - klein "achtje" - met werkjes van Theod. van der Groe vasthouden. Ze bezat ook grote folianten, o.a. een complete Perkins. Daar kon ze toen niet meer in lezen.

"De gedachtenis des rechtvaardigen zal tot zegening zijn".

Vlak voor Pasen 1960 is ze overleden in volle vrede, en door mij op het Maartensdijkse kerkhof begraven.

Ik kon niet nalaten deze nieuw uitgave aan haar nagedachtenis te wijden.

Houten (U.), zomer 1974.